

VIII. ÉVFOLYAM

4. SZÁM

ROMA LAP

2000. ÁPRILIS

ÁRA: 98 Ft

HOSSZÚ ÚT

LD

„LUNGO DROM”

P OSTAFORDULT V VAL

*Tisztelt
Szerkesztőség!*

A Bagamér Nagyközségi Cigány Kisebbségi Önkormányzat és a Reményteljes Alapítvány Cigány Ifjúsági Regionális Találkozót és szakmai tanácskozást rendezett 2000. március 25-én a bagaméri művelődési házban. A rendezvényt **Vadász István**, az Országos Cigány Önkormányzat megyei képviselője nyitotta

Címlapon: Kleb Attila felvétele

LD
„LUNGO DROM”

ROMA LAP

Megjelenik havonta a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért” Közalapítvány támogatásával.

Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány
5000 Szolnok, Aranka utca 3.
Telefon/Fax: 56/372-269

Főszerkesztő: Paksi Éva

Főmunkatárs: Farkas Kálmán

Tervezőszerkesztő: Arabeszk 3 Bt.

Munkatársak: Botosné Köté Lilla,
Bubáné Csapó Ilona, Bujdosó Jánosné,
Pálfi Elvira, Rácz Lajos

Felelős kiadó: Farkas Flórián

Nyomdai munkák:

REPRO STÚDIÓ Nyomdaipari Egyéni Cég

ISSN 1216-982X

*A nem kért kéziratokat nem őrizzük meg
és nem küldjük vissza.*

meg. Szólt arról, milyen nagyra becsüli Balog Kálmánnak, a helyi CKÖ elnökének, a kis gyülekezet megalakítójának a munkáját. Szólt arról is, hogy a megye cigány lakosságának felzárkóztatását és elfogadtatását csak úgy tudjuk elérni, ha nem adunk okot a széthúzásra és minden emberrel szemben a megbékélést keressük.

Budai László, a Hajdú-Bihar megyei Cigány Önkormányzatok Társulásának elnöke a köszöntő beszédében szólt a cigányság történetéről, a cigány emberek lelkivilágáról, a hitükről és a megbékélés utáni vágyukról.

Balog Kálmán is köszöntötte a mintegy 200 egybegyűltet, akik Hosszúpályiból, Létavértesről, Vámspércsről, Kisújszállásról, Debrecenből, Hajdúsámsomból, Tiszacsegéről és Erdélyből (Nagyváradról) jöttek. „Fél évvel ezelőtt – szeptember 25-én – tartottunk településünkön evangelizációt.

Olyan cigány testvéreket hívtunk meg, akik valamikor különböző mélységekben és megkötöttségekben éltek, de már átérték a mi csodálatos Urunk szabadítását. Tavaly nyáron **Csonka József** lelkésszel felkerestük a családokat. Ma már hetente, szombati napokon tartjuk és hirdetjük Isten szavát, mintegy 50-60 embernek. Szeretnénk ez évben megünnepelni egy éves működésünket. Reméljük, hogy addigra még több cigány befogadja Istent a szívébe.”

A beszédek után a gyülekezet fiatalokból álló színjátszó csoportja színdarabban mutatta be, hogy a halál mindenkiért eljön, és nem mindegy, miként fogadjuk érkezését. Ez rádőbentette a cigányokat, hogy ha a rossz életet válasszák, az hamarabb be fog következni. Pedig az élet mindenki számára a legdrágább kincs.

A közös ebéd után a vendég települések gyülekezetei mutatkoztak be, és mondtak biznyságtételeket.

Az Ifjúsági Keresztény Regionális Találkozó baráti hangulatban ért véget.

Balog Kálmán elnök
Bagamér

ENCIKLOPÉDIA

Id. Babári Jóska

Id. Babári Jóska, a nagyszámú chicagói magyarság körében rendkívül nagy népszerűségnek örvendett. Míg hazánkban igen sok primás borotvált, angol, „fér-fiatlan”, bajusztalan arcot viselt,

addig Jóska bácsi magyaros bajuszával imponált a sok bevándorolt magyar fiai előtt, kiknek üres óráiban hegedűórákat adott.

(Csemer Géza: Habiszti)

**A Cigány Világszövetség 1971-es londoni alakuló ülésének
határozata nyomán április 16-át,
mint a CIGÁNY KULTÚRA NAPJÁT ünneplik világszerte.
E két szép verssel szerkesztőségünk is az ünnepnek adózik.**

Farkas Oszkár

Túl az üveghegyen

Hozzánk hazajárt a koplalás.
Ingünk kifordított nyakát,
gyöngyhímzéssel varrta fel anyánk.
És első bálozó lánytestvéreim,
szemében öltözködtek nagyesztélyibe.

A csöpp gyerek, játékát siratja,
könnyes arcát párnájára hajtja:
elalszik hikkegve.
Reggelre kávé volt meg kenyér,
hét bögre, - s cikória szag:
szakadt a hó,

szakadt,

szakadt.

Megörököltem mindent.
Hatvanévesen, már nem zokog,
általában roskad össze az ember.
Nézd, Istenem! állok előtted:
hajnali harangszó, advent, fehér evangélium:
Zarándok arcom felmutatom az égnek.

Rácz Lajos

A színek himnusza

Tekinteted ablakában
sorsod gyertyája ég
s kreol arcodra olvad
a viasz-könnycsepp
szavakat formálna a szád
de a sírás lerántja
a mélybe

veled sírnék ha hagynád
mert közös a sorsunk
cigány testvér

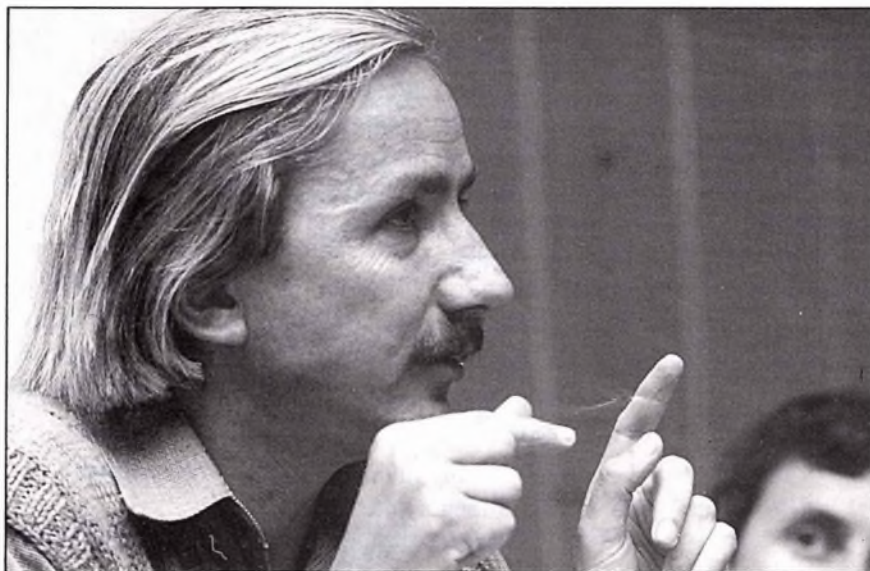
imbolyogva viaskodik
a láng a sötétséggel
óh meddig kell még
tudatlanságban élnünk

a remény kanóca
már-már csonkig ég
amikor egy fehér kéz
meggyújtja az IGAZSÁG
gyertyáját
mert hisz a színek
HIMNUSZÁBAN

fűzzük föl együtt
a szeretet zsinórjára
a népek színeit
s lám eloldhatatlan
öröm-lángok gyúlnak
s lobognak, lobognak
s e várazslatos fényben
táncra perdülnek a színek

Induló új rovatunkban vezető értelmiségiek, írók, közírók, politológusok, politikusok, színészek, gazdasági szakemberek stb. véleményét tesszük közre az adott hónap fontosabb híreiről, eseményeiről. Elsőként Dr. Lengyel László közgazdász-politológust kérdeztük.

„... a társadalomnak ezt a súlyos kettészakadást minél hamarabb meg kellene szüntetni, ...”

Lengyel László

Fotó: MTI: H. Szabó Sándor

– Zámoly.

– Azt gondolom, hogy ez az eset bizonyos értelemben egy folyamatos hideg polgárháborúnak az egyik állomása. Mindennapos. A roma ügy megoldására a kormányzatok nem tettek érdemben semmit, országos program nem volt, hanem a problémát az önkormányzatokra lökték. Az önkormányzatok közül is azokat érinti a legjobban a kérdés, akik egy-egy kis vagy nagy falunak az önkormányzatai és teljesen attól függ, hogy ott helyben hogyan kezelik a kérdéseket. Ha a helyi társadalom a kérdésben negatívan foglal állást – és ez általában inkább így van –, akkor könyörtelen harcra kerül sor. Ilyenkor országosan kell odamenni és valamit csinálni. Én úgy gondolom, hogy Zámoly után jön a következő „zámoly”, szinte lehetne egy hadijelentést készíteni. Reménykedem, hogy Zámolyban el fog intéződni a

helyzet. Ahogy tudom, van egy sajátos visszatelepítés és hála Istennek nem került sor súlyosabb konfliktusra. De az, hogy beszorítjuk falusi gettókba a roma népességet megoldásnak a legrosszabb. Én ez ellen vagyok a leginkább. A magyar politikai elit azért ilyen nyugodt, mert nem a városi gettókban vannak a romák, hanem a falusi-ban, onnan meg sokkal nehezebb kijönni.

– „A roma kérdés valójában időzített bomba, amelyről senki nem tudja, hogy mikor robban.”

– Olvasom, hogy az emberi jogok napján kiadott nyilatkozat is megbírálja Magyarországot a roma kérdésben a tehetetlensége miatt. Én azt hiszem, hogy fokozatosan jutotunk el idáig. Ezt a bombát némileg hatástalanítani lehetett volna. Már a Kádár rendszer elhibázta ezt a kérdést

NÉVJEGY:

DR. LENGYEL LÁSZLÓ 1950-ben született Budapesten. Közgazdász-politológus. Tanulmányait Budapesten, az Eötvös Loránt Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Karán végezte. 1976 óta a Pénzügykutatási Intézet munkatársa, 1987-től a Pénzügykutató Résztársaság tudományos igazgatója, 1990-től elnök-vezérigazgatója. Főbb kutatási területe: gazdaságpolitika és a politika összefüggése, kormányzati intézményrendszer, kelet-európai átalakulás. 1985-ben a közgazdász tudományok kandidátusa lett.

1982-85 között a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Ipargazdasági Tanszékén, 1991-től az ELTE Jogtudományi Karán Politológiai tanszéken tanít, egyetemi docens.

1991-1996-ig a Kereskedelmi és Hitel Bank igazgatósági tagja. 1996-1999. júniusáig a Tiszai Vegyi Kombinát Résztársaság igazgatóságának tagja. 1991 és 1996 között a Magyar Mozgóképfilm Alapítvány Játékfilm Kuratóriumának elnöke. 1992 óta a Bankaritás Kuratóriumának elnöke.

A 2000 szerkesztőségének tagja 1989 és 1995 között, azóta a folyóirat főszerkesztője. A Napi Gazdaság szerkesztőbizottságának tagja.

Fontosabb könyvei:

– Vállalkozás, – állam, – társadalom, (KJK 1985.), – Végkifejlet (KJK, 1989.), – Micsoda év! (Szépirodalmi, 1991.), – Útfélen (2000 - Századvég, 1992.), – Magyar alakok (2000- Pénzügykutató, 1994.), – Korunkba zárva (2000- Pénzügykutató, 1995.), – A kisnyúl pártján (OFICINA NOVA 1995.), – A rendszerváltó elit tündöklése és bukása (HELIKON 1997), – Mozgáster és kényszerpálya (HELIKON 1997), – Pártházból palotába (HELIKON 1998), – Kívül és belül (HELIKON 1998), – Beszélgető könyvecske (HELIKON 1999.)

azzal, hogy nem gondolta végig, mi fog történni az iparban és a mezőgazdaságban a hihetetlen átalakulások következtében. Szükségszerű volt, hogy kiszorult a cigányság. Innen kezdve minden kormány azon dolgozik, hogy a bombát – lehetőség szerint – a következő ciklusra tolja át, tehát hogy ezt ússzuk meg! És mivel eddig még mindig megúszták, ezért abban bíznak, hogy a továbbiakban sem lesz nagyobb baj. A kisebb robbanásokat elviselik – a Zámolyokat, a Rádió utcákat, Sátorlajújhelyt – és reménykednek. En azt hiszem, hogy az amerikai fekete gettólázadáshoz hasonló nagyobb robbanás valóban nem lesz, de a társadalomnak ezt a súlyos kettészakadását minél hamarabb meg kellene szüntetni, mert minél később kezdünk hozzá az átalakításhoz, annál kevésbé lesz mód hatástalanítani a bombát.

Egyébként az igazi bomba ami most ketyeg, mindannyian látjuk, az az EU csatlakozás bombája. Első ízben azzal kell szembesülnie a magyar társadalomnak, hogy lehet, hogy a kisebbségi kérdésben elfoglalt álláspontja miatt nem fog tudni Európához csatlakozni. Ez – szerintem – egy óriási pofon.

– **Furmann Imre, a NEKI igazgatója szerint a cigányellenes megnyilvánulások csekély tiltakozást váltanak ki a társadalomban, sőt, sokan büszkén vállalják rasszizmusukat.**

– Sajnos, ezzel egyet kell értenem. Én különben is nagyra becsülöm az Ő tevékenységét, kivételes egyéniség. Igen, egyre erősödő cigány ellenesség, rasszizmus nyilvánul meg, amit én részben annak tulajdonítok, hogy az a hely, ahol a romák élnek, önmagában is szegényedik. Ez a szegények pofozkodása, sajnos. Amikor két lecsúszó társadalmi réteg egymáson próbál bosszút állni, egymást teszi bűnbakká. Úgy látom, hogy a magyar falu, nagyrészt a kilátástalan helyzetéért a romákat vádolja azzal, hogy ők tehetnek mindenről. Ez egy nagyon nehéz kérdés, mert valóban, a lecsúszás rémes érzés, de hát erről legkevésbé a romák tehetnek, hiszen az ő világuk is összeomlott és ők sem tudják ezt kezelni. Én ebben a kilátástalanságot látom. Annak a falusi népnek a kilátástalanságát, amely egyre gyűlölködőbbé válik és annak a roma népességnek is a kilátástalanságát, hogy nincs mit csinálni. Mindehhez ráadás, hogy a városi értelmiség, amely korábban nagyon erőteljesen és határozottan antirasszista volt és minden roma sérelem esetén felemelte a szavát, – a

80-as években ez így volt –, mára elfáradt, nem igazán foglalkozik ezzel a kérdéssel, nem gondolja, hogy neki minden alkalommal fel kellene emelnie a szavát, aminek a következménye az, hogy valóban büszkéik kezdenek azok lenni, akik pofozkodók, adott esetben házakat felgyújtók, botos emberek közé állnak. Ez a fajta sajátos rasszizmus tömegeket vonz. Ez a felszín, amit látunk, de én attól félek, hogy a tömegindulatok egyre inkább efelé fordulnak és nem el ettől.

– **Szegvári Péter, a Miniszterelnöki Hivatal közigazgatás – és területpolitikai államtitkárságának vezetője úgy véli, hogy a cigányok körében túlzottan nagy a szaporulat. Szerinte javasolni lehetne, hogy a romákat lássák el ingyenes fogamzásgátlóval.**

– Ezt visszavonta azóta azzal, hogy őt félreértették és nem így gondolta. En azt gondolom, hogy ez megint egy jellegzetes játék, amit játszunk, hogy egyik oldalról a roma társadalmat arra kényszerítjük, készítenek, hogy a családmódeljét úgy építse fel, hogy sok gyereke van és részben ebből él. Ez vitathatatlan. Arra kényszerítjük őket, hogy gyereksegélyekből éljenek és utána szemrehányást teszünk, hogy miért így él, de hát nincs munkája, nincs más lehetősége. Másrészt én azt hiszem, hogy magában az, hogy valaki óvszereket és gyógyszereket osztogat ettől a cigány népesség problémája nem fog megoldódni. A következő rasszista kijelentés az lesz, hogy romlik az arány, hogy elcigányosodunk.

Újra kellene gondolni, hogy szabad-e úgy egy társadalomban támogatási rendszert kialakítani, hogy arra készítenek egy népességet, hogy a gyerekeik keresztül „potyautas” legyenek. En ezt mindenképpen megváltoztatnám. Valóban szükség van arra, hogy a cigány népességet a szexuális magatartásának a szabályozására készítsük, de ezt nem kívülről és nem ilyen típusú megoldásokkal. Ez a brutális módszer semmit sem fog javítani a helyzeten. A gyerekek, az anyák helyzetén kellene javítani, újra gondolni. Az abortusz szigorításában ugyanilyen ostobaságot látok. Persze, hogy nem örülök annak, hogy áldozatként abortuszt kell elvégezteni, de még sem kellene kívülről ilyen durván beavatkozni valakinek az életébe.

– **Az önkényes lakásfoglalás az új szabályozási kódex szerint március 1-je óta 150 ezer forinttal, illetve elzárással büntethető.**

– Sőt, most halljuk, hogy a Fidesz képviselője – bizottsági egyetértéssel – jegyzői papír alapján az azonnali

kilakoltatást és az utcára tevést javasolja és fel van háborodva, hogy a Belügyminisztérium ez ellen tiltakozik. Úgy gondolom, hogy elindult egy vég nélküli háború, ami megint arról szól, hogy nincs roma lakásprogram, de nem csak roma, hanem szegény emberekre vonatkozó szociális lakásprogram az országban. A „Mars az utcára” című játékkal és a 150 ezer forinttal és az elzárással semmit sem lehet elérni, mert az elzártak ugyanúgy az utcára kerülnek vissza a családjukkal együtt. Megint az van, hogy a kormány szociális lakásprogram nélkül működik. Ez egy súlyos hiba. Foglалásra kényszerítik a hajléktalanokat. Tudomásom szerint az önkormányzatok közül is csak Pécs önkormányzatának van szociális lakásépítési programja.

Nagyon jó javaslatnak tartottam, amikor a Népszabadságban azt olvastam, hogy az árvíz után az árvíz sújtotta területeken egy teljesen új lakásépítési programot lehetne csinálni. Az árvízi pénzeket erre kellett volna fordítani. Ez teljesen jogos. Ez egy nagyon lényeges szociális program lett volna, de valószínűleg – most már látjuk –, erről szó sincs.

– **Ön szerint milyen jövő elé néz a magyarországi cigányság?**

– Nem nagyon tudok vigasztalót mondani, bár mondhatnék! Azt hiszem, hogy ezeket a problémákat, melyeket a 80-as évek eleje óta sikerült felhalmozni, körülbelül ugyanennyi év alatt lehetne megoldani, de már hozzá kellene kezdeni. Viszont úgy látom, hogy hozzá se kezdtek. Ha Európa kikényszerít – feltehetőleg most már a következő Kormánytól 2002-ben – egy olyan átfogó programot, amely állami eszközökkel az oktatásban, az egészségügyben, a lakásprogramban, az önkormányzati finanszírozásban koordináltan kialakít valamit – amire volnának javaslataim –, és ezt részben hazai, részben európai pénzből tenné, akkor van remény arra, hogy azok a gyerekek, akik most születnek, 20 éves korukra a mostaninál jobb helyzetbe kerüljenek. Ma kikerülni ebből a helyzetből az a kivétel. Ezt kellene elérni, de ezen már dolgozni kellene. Ehhez szükséges lenne a roma és a nem roma népesség közötti párbeszédre, mert ez most nincs. És mivel ez nincs, én félek attól, hogy újabb konfliktusok lesznek és ezek a konfliktusok mind a két félnek hallatlanul ártanak. Itt nem lehet győzni, mindenki csak veszíthet.

Paksi Éva

Az eddigi látens, ki nem mondott félelmeket nyíltá, kimondottá, világosan érthetővé tették. Ország-világ előtt kiterítették a kártyákat. A hivatalos hatalom félti az országot az cigányosodástól. Ennek sürgősen határt kell szabni, gátat kell vetni akár a roma társadalom diszkriminációja útján is. Hogyan lehetne másképpen értelmezni a Miniszterelnöki Hivatalban működő közigazgatás- és területpolitikai államtitkárságnak a cigányügyi koordinációs bizottsága elé terjesztett javaslatát, amely megállapítja: „... a cigányság körülményeihez képest túlzottan szaporodik”, és ezért javasolni lehetne a cigányság ingyenes fogamzásgátlóval való ellátását.

Világos, ugye?! Csak a cigányokról van szó! A roma lányokról és anyákról. Ők és csak ők vigyázzanak, hogy más, áldott állapotba kerüljenek. A romló, s mind jobban szegényedő nem cigány családokról egy szót sem ejtenek. Ők, a magyar lányok és asszonyok vásárolják meg – ha van pénzük rá! – a fogamzásgátlókat. Ha nem akarnak gyereket! Csak nem ez ám a cél, hanem az, amit **Orbán Viktor** miniszterelnök úr legutóbbi országjelentésében perspektivaként, a polgári társadalom magasztos céljaként megjelölt. Ismerős a képlet: 3 – 3 – 4. Akár egy labdarúgó csapat csatársorához is hasonlítható. Ezúttal azonban arról a bizonyos elérendő három gyerekről – háromszobáról – négy kerékről (gépkocsiról) van szó.

Vajon, hogyan fér bele ebbe a képletbe a roma társadalom? Az, hogy a csak romákra elképzelt, csak ebbe a rétegbe érvényesítendő ingyenes fogamzásgátlás esetleges bevezetése kimeríti a diszkriminációt, az nem vitatható. Am ugyanakkor megkérdőjelezhető tudományos objektivitása és az indoklás tisztességessége is. Először: ki tudja megmondani azt, hogy mennyi a cigányság lélekszáma Magyarországon? Senki! Nincs tudományos megalapozottsággal készült felmérés. Ismeretes, hogy a demográfia a népesedés számszerűen megragadható adatait elemző tudomány. Egy: nincs számszerű adat (legalábbis nyilvános nincs!), kettő: elemzésről így nem is lehet szó. Arra nem lehet tudományos hipotézist felállítani, amelyet egyes társadalomkutatók mondanak. Csak becslült számokból indulnak ki. Vannak, akik 400 ezerre, mások félmillióra, megint mások 800 ezerre becsülik a magyarországi cigányság létszámát.

Vitatott fogamzásgátlóügy címmel a Népszabadság március 11.-ei számában megjelent írásban a következő olvasható. „A roma lakosság érdekében hozott intézkedések eddig kevés eredménnyel jártak, szegényen, ahogyan a cigányok élnek Magyarországon - nyilatkozta **Balázs Péter**, a Miniszterelnöki Hivatal közigazgatás és területpolitikai államtitkárságának munkatársa.” És ő – a munkatárs megjegyzi, hogy a tiltakozások ellenére továbbra is vállalhatónak tartja a javaslatot, hogy a „cigányság túlzott szaporodását akár ingyenes fogamzásgátló osztásával is korlátozni lehet.”

Érdemes elgondolkozni a gond megközelítésének egyoldalúságán, például a roma lakosság érdekében hozott intézkedéseken. Konkrétan hány ilyen intézkedést tudna felsorolni?! Szegyenként említi azt, ahogyan a cigányok Magyarországon élnek. Valóban szegény. Csakhogy ez nem csak és kizárólag a cigányság

szégyene, hanem a mindenkori kormányoké is. Csak deklarálva van, hogy a cigányság a nemzet alkotó része. Nem érezzük, nem tapasztaljuk, hogy e minősítés rangjának megfelelően kezelnék. Születtek/születnek középtávú romaprogramok, a roma oktatás ügyét felkaroló, ám ellentmondásokkal teli elképzelések, nyilatkozatok, miniszteri, államtitkári, olykor egymást kioltó ígéretések, meghirdetett, csak meg nem valósított agrárprogramok, aláírt szentenciák és megállapodások, ülésezések, konferenciák, csak az érdemi lépések hiányoznak. Meg kellene érteni/értetni végre: a cigányügyi megoldása, társadalmi kérdés. Nem lehet lyukakat tömni, csak az egyik vagy csak a másik oldalát kiemelni. Amíg nem komplex módon közelítik meg, s nem így kezelik ezt az ügyet, addig érzékelhető előrehaladás nem remélhető. A cigányügyi megoldása pénz, sok-sok türelmet, gyökeres szemléletváltást, politikai közakaratot, a társadalom toleranciáját igényli! És sok-sok egyéb más is! Nem lehet egy láncolatból egyetlen láncszemet kiemelni, mert elszakad a lánc! És ez meg mélységes cinizmust takar, amely szerint fogamzásgátlási ügyben sürgősen lépni kell, de csak azért, mintha a közelgő európai uniós csatlakozás is megköveteli.

Már említett írásból az derül ki, hogy vagy nem tudja, mit akar a jobb kéz, s mit a bal, vagy egyik a másokat nem vállalja nyíltan. E „janusarcúság” mögé rejtőzik el az emberi méltóságot sértő szörnyszülött ötlet kitalálója. Ugyanis a roma fogamzásgátló ügy okmányát **Szegvári Péter** helyettes államtitkár írta alá, de azt Balázs Péter készítette. Ám Szegvári úr mégsem nyilatkozott ez ügyben. Ennek jogát Balázs Péterre bízta. Enyhén szólva kusza munkamegosztás. Erre mondják: ügyes! Nem?! A jobb meg a balkéz ellentmondásáról csak ennyit: **Hende Csaba** az Igazságügyi Minisztérium politikai államtitkára, a tárca szakreferense és a roma vezetők elutasították.

Két kormány az egy kormány? Súlyos manipuláció a romák rovására, emberi jogot, emberi méltóságot sértve. Az igazságügyiek és a roma vezetők azt hangsúlyozták, hogy a romák életkörülményein nem ingyenes fogamzásgátlóval kell javítani. És az sem cél, hogy csökkenjen a cigánylakosság lélekszáma. Végre jó lenne tisztán látni. Világosan a legkardinálisabb kérdésben: mit tesz a kormány a magyarországi cigányság élethelyzetének gyökeres javítása érdekében. S nem csak azért, mert az EU-ba készülünk, s lekéshtjük a csatlakozást.

Halmai Gábor alkotmányjogász felháborítónak tartja a Miniszterelnöki Hivatal államtitkárságának a javaslatát a romáknak szánt ingyenes fogamzásgátlóról. Azt viszont üdvösnek tartaná, ha a szegényebb rétegek ingyenes fogamzásgátlóhoz juthatnának. Nem, ezt nem. Csak a cigányok ne szaporodjanak. Vigyázni kell arra, hogy el ne cigányosodjon az ország.

Úgy érzékelem, ez az ügy még sok vihart fog kavarni. Nem kipipált ügy. Lezáratlan akta. A cigány társadalom, a cigány lányok és anyák még nem szólaltak meg. Megkérdézték őket? Még hallgatnak az egyházak is! Vajon meddig? És mit mondanak? Mert, nem csupán demográfiai, etnikai, hanem etikai, erkölcsi, vallási határvonalhoz jutottak, amelyek megsértése beláthatatlan következményekkel járhat.

Farkas Kálmán

Megkövetett romák

A Miniszterelnöki Hivatal Közigazgatási és Területpolitikai Államtitkársága közleményben határozta el magát attól a javaslatától, hogy a romákat – a szegénységüket újratermelő „túlzott szaporodásuk miatt” –

különböző roma szervezetekben. Az ügy tisztázására vizsgálat indult a kancellárián. Az már bizonyos, hogy a feljegyzést aláíró, a Cigányügyi Tárcaközi Bizottság munkájában titkárságvezetőként részt vevő **Szegvári Pé-**

ter és a dokumentum összeállítója, **Balázs Péter** kormány-főtanácsadó az elkészült anyagról nem konzultált. A Balázs Péterrel szembeni fegyelmi eljárás előkészítése során kiderült, hogy a főtanácsadó megsértette a köztisztviselőkre vonatkozó összeférhetetlenségi szabályt, ezért jogviszonya, a törvény erejénél fogva, megszűnt. Szegvári Péter titkárságvezető felelősségének megállapítása és a szankció mértékének meghatározása jelenleg folyamatban van.

Éhségstrájk és almalé

A polgár ül a tévé előtt, örül, hogy már polgár vagy majdnem az, s azt mondja, amikor a sajládi éhségstrájkot mutatják éppen, hogy mit balhéznak már megint ezek a kurva romák. Dolgozni kell, aztán akkor lesz kenyér is. De ha bűdös a munka, szövegelni se tessék.

S azt sem mondhatjuk, hogy bizonyos kérdésekben nincs igaza a polgárnak, aki szeretné már magát nagyon polgárnak tudni, de józanabb pillanataiban azért ő is sejti, hogy még nem egészen az. Mert vitatja-e valaki, hogy dolgozni muszáj. Jog és kötelesség volt valamikor nem is régen. Akkor persze nevetségesnek találtuk, hogy egyszerre ez is meg az is, de azért volt benne valami ránk kényszerített biztonságféle, amit mostanság sokan visszasírnak, bizonytalanabb pillanataikban a polgárok is, ám ennek semmi köze rendszerekhez és ideológiákhoz.

A polgárhoz annyi jut el a szenzációhajhász riporterek szubjektív, balhéorientált anyagain keresztül, hogy kevés a szociális kiadásokra fordítható pénz és a polgármester úgy szelektál, hogy csak az kap segílyt, aki megműveli a kertjét.

A polgár hátradől a fotelben, nass után nyúl, és azt mondja, hát még szép. Én is megművelem az enyémet, én is dolgozom, mindent megteszek azért, hogy előteremtsem a megélhetés feltételeit a magam és a családom számára.

Aztán más képkockák következnek, más botrányok, időjárás-jelentés, sport, s utána akciófilm, lövöldözés, vér, hörgés, sikoly, késeles, vér, hörgés... A polgár lassan elszenderedik a villódzó képernyő előtt, annyira megszokta már a dobozból kicsorgó erőszakot, tragédiákat, nyomorúságot, hogy szinte ösztönösen hárit: mi közöm nekem ezekhez. Mondjuk itt van az árvíz, lehet, hogy holnap átszakad az átázott gát, de hátha mégse, tavaly is megúsztuk, megússzuk idén, különben is, messze van a Tisza (pár száz méter), mint a sajládi cigányok. Olyan messze. Mondhatni képernyőtávol. Mert mindent abból a kurva dobozból tudunk meg, hogy mi van Csecsenföldön, miként döntött a parlament, ki kapott Oszkárt, hány gyereket vagy nagymamát tépett szét az aktuális pit-bull vagy hogy két utcával arrább csőtörés volt, esetleg kirabolták a sarki patikust.

Minden olyan közel van, s minden olyan messzi. És minden szűrt, mint az almalé. Hogy a sajládi

hétköznapiakat tudjuk, ahhoz Sajládán kéne élnünk. Hogy sejtünk valamit az ottani viszonyokról, ahhoz valamennyi időt ott kellene töltenünk, beszélgetni az emberekkel. A cigányokkal, az orvossal, a polgármesterrel. A tévések elmennek, de legtöbbjük nem dokumentálni akar, hanem valami szenzációt mutatni, mert a polgár egyáltalán az ember, azt szereti. Borzongani, indulatba jönni pro vagy kontra. Hogy legalább otthon elmondhassa a véleményét, ha már a munkahelyén, ha egyáltalán van, nem hallgatja meg senki, s esetleg a kocsmában sem ő a hangadó. Otthon viszont állást foglalhat. Azt mondhatja az asszonymak, vagy az asszony neki, hát persze hogy a polgármesternek van igaza. Vagy azt, hogy szerencsétlen cigányok, mit meg nem engednek velük szemben.

Lehetnek persze rosszul hangzó mondatok mindkét oldalon. Ha például egy cigányasszony azt mondja a mikrofonba: mire megyek azzal, ha megművelem a kertet, tán zöldséggel etessem a gyereket? Azoknak nem zöldség kell, hanem hús, húst meg csak segílyből tudunk venni, nem – ebbe a mondatba, ugye, bele lehet kötni.

De vajon miért küldött a köztársasági elnök élelmiszer adományt az éhségstrájkoló romáknak? Miért lelkesedjen az a cigány ember, akinek a tizenháromezer forintos jövedelempótló támogatás helyett négyórás közhasznú munkát ajánlanak havi kilencezerért (míg a nem cigányok huszonegyezerért napi nyolc órát dolgozhattak?) Ki tehet arról, hogy Miskolc környékén akkora a munkanélküliség, amekkora? Hogy ha a cigány és egy nem cigány munkás között választani kell, a munkáltató, anélkül hogy meggyőződne róla, melyik a jobb munkaerő, szinte biztosan az utóbbit veszi fel? Vajon miért utasították el a később az éhségstrájkot kirobbantó, két gyereket nevelő, százszázalékosan rokkant, vak és cukorbeteg férfi segílykérelmét? Nagydobra verték-e, hogy a sajládi kertek egy része gyakorlatilag terméketlen ugar?

Megannyi kérdés, ami két reklám vagy akciófilm nézése közben fel sem merül a nézőben. Merthogy a szenzációhajhász híradások annyira szűrték, mint a hígan aranyló almalé. Ám mindebből is következik legalább egy kérdés, amit ki-ki próbáljon saját maga megfogalmazni.

J.Gy.

A herceg és a cigánylány

Ez a kastély nem az a kastély. Karkai szorongások helyett itt csupa kellemes benyomás éri az embert. Huszonéves solymászok röptetik szárnyas hercegeiket, napi két bemutatót tartva. A hátsó udvar hűvös boltívei alatt mélytengeri halak úszkálnak hatalmas akváriumokban. Tó is van minarettel, angolkert kőszobrokkal, barokk istálló - reflektorparkkal. A kastélyban ugyanis forgatás zajlik. Szabó Ildikó Chacho Rom-ján dolgozik egy népes magyar stáb.

1. A helyszín: Morvaország. Lednice. Pozsony és Brünn között félúton egy idilli kisváros. Olcsó hétvége a turistáknak, osztrákoknak, szlovákoknak, magyaroknak (a sorrendet a főtéren parkoló kocsik és buszok száma diktálja), kedvenc „külsője” hazai és külföldi forgatócsoportoknak. Szabó István is itt álmodta filmre a Hanussen báljeleneteit. Lednice szereti a nagy kalandokat. Liechtensteini kastélyának romantikus épületegyüttese eredetileg XIII. századi gótikus vár volt. Aztán századonként új-
jáépítették, s az új fazon általában friss szelet hozott, új stílust jelentett. Ma az angol gótika szépségét csodálhatják az ideérkezők, és fényesítik is a padlót naponta több százan. Látnivaló ugyanis van bőven. Bent a bútorok, a csillárok, az ebédlő intarziája, a könyvtár csigalépcsője, a fegyverek, a porcelánok, kint az őspark, a kilátótorony, az oszlopcsarnok. Forgatás idején korabeli kosztümökben sétálgatnak a statiszták, „egyenfeketében” a világosítók a „nyomravezető” kábelzsinórok között.

nyokat. Száz év eseményeit öleli át a film. 1949-ben, a szabadságharc után kezdődik, a századforduló éjszakai Budapestjén folytatódik és a cigány holo-

*A herceg és a cigánylány
Fotó: Kleb Attila*

kauszttal ér véget. Nagy ívű, pazar kivitelezésű, sokszereplős történet barátságról, szerelemről, kinokról és évszázados fájdalomokról.

3. A rendező: Szabó Ildikó (szakmai körökben csak Zazi). Három játékfilmje közül (Hótreál, Gyerekgyilkosságok, Csajok) a második tekinthető a legsikeresebbnek, hiszen Cannes-ban a filmkritikusok díját nyerte vele. A cigánymotívum már a Csajokban is ott van. „Biztos, hogy húz feléjük valami. Már ötévesen is cigánygyerekekkel

barátkoztam, pedig belvárosi, hófehérbe öltöztetett úrlánynak indultam. Nem tudom, hol akadtam el. Ez nemcsak vérmérséklet, hanem a világhoz való hozzáállás kérdése is. A Chacho Rom története 1992-től foglalkoztat. Péli Tamástól, az azóta sajnos elhunyt cigány festőtől kaptam az ötletet József főhercegről, aki nagyon izgalmas személyiség volt. Egy évig lapoztam a tény- és szakirodalmat, fotókat nézegettem. Ha rászállok egy témára, onnantól kezdve már csak azzal foglalkozom. Félreértés ne essék, én nem cigányfilmet forgatok, hanem egy

két részes játékfilmet, amely a cigányokról is szól. Nem azt akarom megmutatni, hogy mi zajlik ma ezen a téren Magyarországon. Engem nem a statisztika és nem a bűnözés érdekel. Én a cigányság szépségét és különlegességét szeretném megmutatni. Nem tudom, hol olvastam, de tökéletesen egyetértek vele: a cigányok az emberek között olyanok, mint a madarak között az énekesmadár. Kilógnak a sorból. Más törvények, más ritmus szerint élnek, más tartanak fontosnak a világból, mint mi. És mert mindenki a saját képére akarja formálni a másikat, ebből feszültségek születnek. Hogy mit jelent a Chacho Rom? Az igazi cigány.”

4. Az operatőr: Medvigy Gábor. Az ő nevéhez kötődik Janisch Attila filmje, a Hosszú alkony is, amelynek fotográfálásáért Spanyolországban kapott kiemelkedő díjat. „Ez teljesen más film

lesz. A legnagyobb gondot a befejező képsorok okozzák. A holokausztal ér véget a történet. Cigányokat ugyanúgy kivégeztek, mint a zsidókat. Nem akarunk hatalmas tömegeket mozgatni. Ötven-száz emberrel vesszük fel a jelenetet. De már az első snitt is nagy kihívás volt. Ömlik be a fény a herceg szobájába. Zazi is határozottan akar valamit, meg én is – de egészen mást. Így aztán mindjárt az első képsor kétféleképpen került a dobozba. Ezt a luxust azonban nem mindig engedhetjük meg magunknak. Mi a Chacho Rom-ban nagyon nagy szeretettel beszélünk a cigányokról, de anélkül, hogy szentképet akarnánk festeni róluk. Szentképet festeni amúgy is csak nagyon kevés emberről tudnék. Egyvalakiről azonban biztos. Tóth Jánosról, akit a legjobb operatőrnek tartok Magyarországon.”

5. Jelmez: **Király Tamás**. Akiről azt hittem, mindig kilógott a sorból. Most viszont azt mondja: be sem akart állni soha. Magyarországon az elmúlt tizenöt év alatt nem volt nála szabadabban, izgalmasabban gondolkozó divatkreátor. Pozícióját ma sem adta fel. „A függetlenségemre nagyon vigyáztam. Mindig azt csináltam, amit a sajátomnak éreztem. Az idegen befolyás, mások hatása, más irányzat nem érdekelt. Ami divat, az már nem divat, én mindig ebből indultam ki. Extravagánsnak sem tartottam magam soha. Az elmúlt években mindig a lehető legegyszerűbb dolgokhoz tértem vissza. A film nagyobb kihívás, mint egy divatshow. Itt alkalmazkodni kell a díszlethez, a helyszínéhez, a történethez, a figurák karakteréhez. A Chacho Rom a tizedik filmem. Franciák, magyarok, cigányok együtt – ehhez jókora adag fantázia kell, azért szeretem. Másfajta világ, különböző történelmi gyökerek, háromféle vénnérséket. Taftok, bársonyok, brokátok, láncok, gyűrűk, medalionok. Ami vadonatúj, azt le kell rontani, ami túlontúl kopott, azt fel kell javítani. A jelmezek közt egyetlen rendező van. A tervező.”

6. Színekről, anyagokról, stílusokról a film szakértője, **Varga Péter** beszél.

Bejárta Görögországot, Ciprust, Itáliát, tanult kultúrtörténetet, mitológiát, teológiát, ikonfestészetet, különböző kolostorokban a Szentírás magyarázatechnikáját is elsajátította. „A Chacho Romban háromféle cigánytábor van. A lovárok, a szén- és mészégetők, valamint a mutatványosok. A lovárok már elmagyarosodtak, vásárokbá járnak, ez az éltető elemük. A mutatványos férfiak színesek, mert festik magukat. A körmüket, a szemüket, a szájukat. Öltözködésük kirívó. Zöldhöz lilát, ibolyaszínhez kadmiumnarancsot vesznek. Ahány jelmez, annyi jellem. Itt minden kellék, minden ruhadarab a figuráról beszél.”

7. A Habsburg-herceg, aki magyar cigánylányt szeret: **Zsótér Sándor**. Először 1987-ben, a Hótreálban dolgozott Szabó Ildikóval. „Szókére festettem a hajam a nyáron, mert nagyon nehéz volt már az élet, és ha jól sejtem, ez is közrejátszott abban, hogy enyém lett a szerep. Tíz éve rendezek, de azt is szeretem, ha én vagyok jó kezekben. Csak éppen görcsös pasi vagyok, akinek rengeteg baja van magával. Ennek a fimnek nagyon örülök. Szép helyeken forgatunk, gyönyörűek a jelmezek, és igazán kellemes egy ilyen filmbeli szerelmi háromszögben lavírozni. Mint egy Grimm-mese, olyan a történet. Egy cigányfiú megmenti a Herceg életét, aki elszereti tőle Zerfit, a vonzó cigánylányt, akitől később gyermeke születik. Zerfi lesz élete nagy szerelme, vele tölti legszebb éjszakáját, de a film végén mindent elveszít. Csak az ősparkja és a díszkerte marad meg. Én hiszek a mesékben. Főleg az ilyenekben.”

8. **Piros Józsi**, a patikárius, akitől a herceg „elveszi” a cigánylányt: **Kaszás Gergő**. Fontos szerep a filmben, és fontos a színésznek is. „Józsi a negyvennyolcas magyar honvéd a film első képsorain a kihalt csatamezőn órákat és gyűrűket gyűjt a hullahegyeken, amikor rátalál a vérző, láztól és hidegtől didergő Habsburg – főhercegre. Megmenti az életét, majd játékoságával és

humorával kigyógyítja lelki béultságából. Mindezt cserébe szeretne neki valami nagyot adni a Herceg, magához veszi őt a kastélyba, és mély barátság szövődik köztük, ami aztán Zerfi miatt zűrössé válik és meg is szűnik.”

9. Baldachinos ágy a kastély hálósobájában. Mélybordó kelmék a falon, sercegő gyertyák a sarokban, aranszínű párnák a szőnyegen. Pontosan tizenkettőkor: szenvedélyes szerelem, Zerfi a herceg ölébe hajtja a fejét. Zsótér mezítelen, **Parti Nórá**t csak az ékszerek öltöztetik. „Tizenegy évig hegedültem, de mert folyton forpezseg a vérem, egyszer csak úgy gondoltam, a színpadot is ki kellene próbálnom. Szegeden Shakespeare Júliáját játszottam, a Merlin Színházban az Úri muri Rozikáját, a Pesti Színházban A tavasz ébredésében láthat a közönség. A Chacho Rom próbafelvételére a Bárka Cse-resznyéskertjéből hívtak be, és amikor megkaptam Zerfi szerepét, örömben sírni sem tudtam. Az én ereimben nem folyik cigányvér, de volt már roma, aki testvérenek szólított. Én nem tudom, hogy van ez, de ha megszólal a hegedű, azonnal lüktetni kezd a szívem. Zerfit azért szeretem, mert ki meri mutatni az érzelmeit. Akit megkíván, ahhoz oda is bújik. Lesz egy jelent a filmben, a botos tánc, azt nagyon várom. Szórakoznak a cigányok és Zerfi is ott táncol köztük a tűznél. Tekintetét Piros Józsin tartja, a testével viszont már a Herceget csábítja. Itt, ebben a táncban szeretném megmutatni, valójában hogyan is gondolkodik.”

10. A forgatás a lednicei hetek után hónapokra leállt. Szabó Ildikó a kényszerpihenő alatt a felvett anyagon dolgozott. A színészek szétszéledtek, ment mindenki a maga útján. De most ismét összeáll a csapat. Manapság így készül egy magyar film. A nézőt persze csak a végeredmény érdekli. Jó filmek pedig, mint tudjuk, rossz körülmények között is születnek.

Szabó G. László
(Népszabadság - magazin)

Elkészült a kisebbségi ombudsman éves jelentése

Dr. Kaltenbach Jenő kisebbségi ombudsman április 10-ei sajtótájékoztatóján 4 pontban foglalta össze és taglalta azokat a feladatokat, amelyek sürgetően kopogtatnak a „nagypolitika” kapuján.

A kisebbségi ombudsman elkészítette szokásos éves beszámolóját a parlamentnek. A panaszok mintegy 60 százaléka továbbra is a cigányoktól érkezik. A cigányokat érinti az a vizsgálat is, melyet a kisegítő iskolákban folytatott az ombudsman 1999-ben. Megállapította, hogy általános jelenség, hogy a cigány gyermekeket kisegítő iskolákba, felzárkóztató tanrend alapján működő osztályba terelik. Ez a gyakorlat „emberöltőkre” konzerválja a romák hátrányos helyzetét.

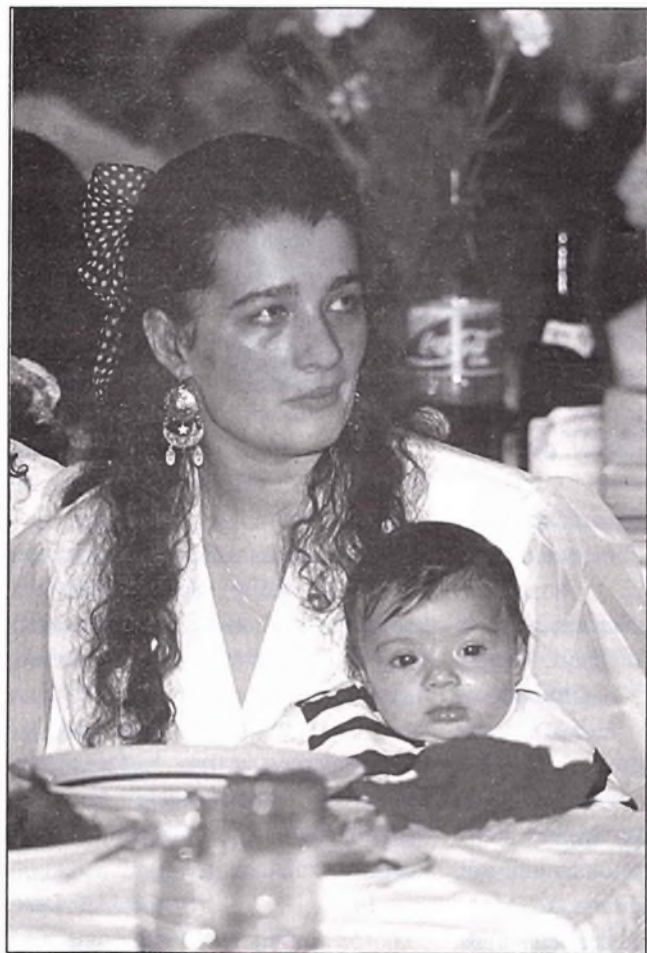
Kaltenbach Jenő csalódottságának adott hangot a hazai kisebbségi politika visszasságai miatt. Egyedülálló módon olyan jogszabálytervezetet tett közzé, amely ötlettárként szolgálhat az Országgyűlés számára egy, a mostaninál jobb törvény megalkotásához.

Az ombudsman elmondta, hogy a törvények tiltják ugyan a hátrányos megkülönböztetést, de a jogi szankciók vagy teljesen hiányoznak, vagy a gyakorlatban nem érvényesülnek. A kisebbségi önkormányzatok sem tudják ezért érdekeiket érvényesíteni a települések életét érintő döntésekben. Jelenleg az Alkotmány garantálta alapjogok is számtalanszor sérülnek, például az etnikai

hovatartozás miatti megkülönböztetések esetén. A legkihívóbb esetek az úgynevezett rendőri túlkapások, illetve azok a helyzetek amikor valakit csak azért nem szolgálnak ki egy kocsmában vagy étteremben, mert cigány.

A hazai nemzetiségek parlamenti képviselését immár több választási ciklus alatt sem sikerült rendezni, ami rossz fényt vet hazánkra. Kelet-Közép-Európában ugyanis rajtunk kívül egyetlen ország sincs, amelyben így vagy úgy ne képviseltetnék magukat a törvényhozásban a kisebbségek. Ennek a kérdésnek a megoldása csupán a szándékon múlik, ugyanúgy, mint az oktatásban jelentkező megkülönböztetések feloldása.

Anyák napi köszöntő

Az én Anyum!

*Anyu picike, pufóka és a legszebb e világon.
Mikor kicsi voltam, lovagoltam a hátán és együtt
szedtünk virágot.
Hétköznap míg tőle távol, kollégiumban vagyok,
már alig várom, hogy láthassam. Szeretem ha
a közelében lehetek és őszintén kiönthetem neki a szívem.
Hát ő az én anyukám aki engem szeret, megért és vigyáz rám.*

Duka Mónika

Anyám

*Anyám hitt a szemmel verésben
Faszenes vízben fürdette unokáját
Meszet reszelt, paradicsomot tapasztott elvágott ujjamra
Fejszével űzte el a villámokat, s tartotta távol
házától a gonoszt.
Anyám, csak egy babonás cigány asszony volt.*

Farkas Kálmán

Az én Édesanyám

Az én édesanyám számomra a világ legfantasztikusabb anyukája. Tele van a szíve jósággal és szeretettel. Az én számomra a világon a legszebb és a legtökéletesebb. Hogy miért? Legszebb azért, mert gyönyörű sötétbarna szeme van és az arcán egy pici anyajegy, ami még szebbé teszi. A haja vörös, egyszerűen csodaszép. Olyan, mint egy barátnő és minden gondomat megszoktam vele beszélni. A legnagyobb odaadással gondoskodik rólunk. A főztjét még nem is említettem – természetesen nagyon finom! Egyszóval az én számomra az én Édesanyám a világ legdrágább és legféltettebb kincse!

Papp Erzsébet
9/A. osztály

Pedagógiai konferencia az esélyegyenlőség jegyében

A VIII. kerületi polgármesteri hivatal „Esély” címmel pedagógiai konferenciát rendezett az óvodai, általános és szakközépiskolai pedagógusok, óvónők, oktatási szakemberek számára

A három napos konferencián sok izgalmas kérdés, felvetés kínált lehetőséget egy hatékonyabb nevelési, tanítási szemléletváltáshoz.

Bogdán Béla, a Kalyi Jag szakiskola igazgatója beszámolójában beszélt a munkanélküli szülőkről, akiknek a gyermekei nagy terhekkel jönnek az iskolába. Nem csak a mindennapi kenyér hiánya aggasztja őket, hanem az otthoni feszült légkört is magukkal hozzák az iskolába.

A megterhelt szellemi és lelki állapotukban szembe találkoznak a közönnyel, az intoleranciával, amely a meg nem értésből táplálkozik, mert a tanár nem érti, nem ismeri a cigányok másságát, másként gondolkodását, amely olykor zavarba ejtő ellentmondásait a pedagógus nehezen, vagy egyáltalán nem tudja kezelni.

Mester Zsuzsa pedagógus a felzárkóztatásról beszélt, a túlkoros gyerekekről, akik kétszer-háromszor osztályt ismételnék már az iskolás évek elején. Ezek a gyermekek szinte lehetetlen, hogy behozzák a két-három év lemaradását. Beszélt a polémiáról (vita), amely a cselekvés helyett broszúrákat, teóriákat gyárt. A konkrétumokat a „terepen” ismerhetjük meg a családlátogatások során. Az érző szív, a figyelő tekintet sokszor elének hozza a megoldásokat.

Talnokiné Joó Ildikó óvónő elmondta, hogy olykor nem elég az ajtóban várni a gyerekeket, hanem el kell menni a családokhoz. A romáknál a túlzott gyermekszereket miatt – hosszabb ideig tart a szoktatási idő, mint más gyerekeknél. Szót ejtett a

Beszédében hangsúlyt helyezett a prevencióra (megelőzés). A tüztoltás helyett inkább szüntessük meg a tüzet okozó göcöket.

Rácz Sándor romonológus elmondta, hogy a döntéseket a roma szakemberek bevonásával tegyék meg, mert könnyen gellert kaphat a rossz döntés és minket talál el. Beszélt az integrációról és a szegregáció veszélyességéről. Hangsúlyozta a jó tapasztalatok átadását, amely áldást jelenthet a megrekedt, sorvadásnak induló oktatási módszerek.

III Márta – a Segítő Szolgálat vezetője – kiemelte az alázatot és a fegyelmet, amely egyet jelent a civilizációval. Vajon elég civilizáltak vagyunk-e? A kérdés a megoldás kulcsa is egyben. Új tudásra kell jutnunk, amely alkalmassá tesz bennünket a feladatok elvégzésére.

Amerikában egyre inkább gyakorlattá vált, hogy a „fekete” embereket pozitív hősként deklarálják a filmvászonon. Ezek a megoldási formák alakítják, pozitív gondolkodásra nevelik a közgondolkodást.

Csorba Zoltán roma származású pedagógus zárszavában a konstruktív együttgondolkodásról beszélt, az esélyegyenlőségről, amely a konferencia jelmondata is egyben. Megemlítette a család és a pedagógusok közös felelősségét. A társadalomnak minden

esetben az oktatásra kell, hogy irányítsa „figyelő” tekintetét, mert itt dől el az a nagy kérdés, hogy a jövő elvárásainak miként felelnek meg a romák.

E dilemma feloldásáért kell dolgoznia minden felelősséggel dolgozó oktatási szakembernek!

Rácz Lajos

A fotó csak illusztráció

Dzsumbujról, ahol óvodai klub működik. A családok helyzete úgy mond katasztrofális: alkohol, bűnözés, prostitúció, kábítószer...Az ebből a légkörből jövő gyerekek hatványozottan veszélyeztetettek. Az otthoni állapot, gondolkodásmód, életút szivacsaként átítatja a kisgyermekek személyiségét.

Az 1970-es években kezdte meg váratlanul nagy népszerűséget elért könyvfolyamának, a „Mit kell tudni...? ” című sorozatnak közreadását a Kossuth könyvkiadó. A nagy sikernek az volt az oka, hogy a legkülönbözőbb témákat taglaló kis terjedelmű kötetek (éppen terjedelmi korlátukból kovácsolva „erényt”) lényegretörően és közérthetően tájékoztattak a legfontosabb ismeretekről. A közelmúltban két hasonló terjedelmű és célzatú könyvecske is forgalomba került, a cigányságról szóló alapvető tudnivalókat kínálják összegyűjtve. Elsősorban a többségi társadalom tagjainak szánták mindkettőt, bár maguk az érintettek is hasznos információkhoz juthatnak forgatásuk során. Időben előbb Karsai Ervin Cigányokról dióhéjban című munkája jelent meg a szegedi Pax Christi Egyesület gondozásában. A kiadványt pedagógusok számára állították össze. Egyes fejezetei korábbi Karsai-művek rövidített, újraírt változatának tűnnek, ám vannak teljesen újnak ható részei is. A cigányokról, indiai eredetük bizonyítékairól, európai jelenlétükről, sorsukról, hagyományaikról, szokásaikról, babonáikról szóló oldalakat a cigány családokról és társadalmi beilleszkedésükről, valamint a hátrányos helyzetű cigány gyerekekkel történő iskolai foglalkozásról szóló fejezetek követik. A könyv a kiadó civil szervezet irodájában szerezhető be. 6720. Szeged, Dóm tér 15.

A Változó Világ zsebkönyvsorozat 31. köteteként jelent meg A magyarországi romák, amelyet szerkesztőként Kemény István neve fémjelez, többnyire ugyancsak régebbi publikációk zanzáit tereli egymás mellé. A történeti és népesedési áttekintést, a nyelvi csoportok és a nyelvhasználat kérdéseit, a hazai cigány kultúrát és sajtót, az értékrendet és szokásokat, az oktatás, a munkaügy és a jog speciális kérdéseit, a néprajzi, antropológiai és szociológiai kutatásokat ismertető részeket csupa neves szerző jegyzi. **Kemény István, Tóth Péter, Pomogyi László, Kállai Ernő, Fleck Gábor, Derdák Tibor, Orsós János, Szuhay Péter, Kovalcsik Katalin, Sárosi Bálint, Kerékyártó István, Bernáth Gábor, Vajda Imre, Furmann Imre és Havas Gábor** szerepel a közreműködők között. Hasznos segítség – különösen impozáns –, és mintegy betetőzése a munkának, a könyv végén található, a kiemelkedő hazai cigány személyiségek legfontosabb életrajzi adataiból összeállított fejezet. Az Utmutató Kiadó újdonsága rövidesen már kapható a könyvesboltokban.

Mindkét mű igazolja, hogy kevés szóval is lehet sokat, s fontosat mondani.

Jóval nagyobb terjedelmet szánt **Póczik Szilveszter** tudományos munkájának a Felső-magyarországi Kiadó. A Cigányok és idegenek több mint háromszáz oldalán a történész-kriminológus szerző áttekinti a közép-európai régió cigányságának életét. Részletesen foglalkozik kirekesztettségükkel, majd bemutatja magyarországi helyzetük alakulását is. A kriminológiai fejezetekben nemcsak a cigány bűnelkövetőkkel kapcsolatos adatokat elemzi, hanem a cigányok áldozattá válásával, s velük szemben tanúsított politikai korrektség hiányával, illetve a bűnmegelőzés kérdéskörével is foglalkozik. Egy különösen figyelemre méltó, s vélhetően a legtöbb majdani vitát kiváltó fejezetben a cigányok börtönnépeségében betöltött szerepéről ír, három etnikai csoportra – magyarokra, cigányokra és asszimilánsokra – osztva a

büntetésüket töltöket. Értékesek és tanulságosak a rácsok mögött élő cigányoknak az előzetes letartóztatás, a vizsgálati fogság és a büntető eljárás során megélt bánásmódról tett kijelentései, illetve a közvetlen szabadulásuk előtt állók felvázolt jövőképei. (Csak 14,7%-uk érzi úgy, hogy az eljárások során nem szenvedett semmiféle – származásából adódó – hátrányt, 27 %-uk véli azt, hogy ugyan ezen ok miatt lelkiismeretlenül járt el velük szemben, nem képviselte tisztességgel saját ügyvédjük sem. Mindössze 61 %-uk gondolja úgy, hogy biztosan megél majd a munkájából.) Erdemes elmerengeni mind-ezen.

A marosvásárhelyi tragédia tizedik évfordulójára jelent meg a Roma Sajtóközpont által indított könyvsorozat indítókötete. Ez volt az az esemény, amiről egy átlag tájékozottsággal bíró magyar újságolvasónak is illik annyit tudnia, hogy felbőszített román nacionalisták támadtak a helyi RMDSZ-vezetőkre, s rendőrségi statisztéria mellett félholtra vertek több romániai magyar politikust. Mások mellett a drámaíró Sütő Andrást is, akinek fél szeme is ráment erre az atrocitásra. Akkor még

tudni illett, mára teljesen kikopni látszik az emlékezetből, hogy szorult helyzetüket látva – dacára a sokszoros túlerőnek – cigányok siettek a magyarok segítségére. „Ne féljete magyarok, itt vannak a cigányok!” – járta be az akkori hazai sajtót híres kiáltásuk. Puczi Béla az egyik cigány résztvevő visszaemlékezéseit Marosvásárhely, 1990: három napig magyar cím alatt adták közre. A hatalmi hátszándékok logikájából adódóan aztán a cigányokon verték el a port. Maga Puczi is egyike lett a megtorlások áldozatainak: bántalmazásokat, börtönt, s számos megaláztatást kellett elviselnie. Az igazi megsejgyenítés azonban évekkel később érte, amikor egy újabb – még fájóbb – kirekesztéssel szembesült. „...Magyarországon. Amikor azt mondták, maga minek jött ide, maga cigány,

magából van itt elég. De azért azt, ami otthon történt, nem bántam meg. De minden érzelmet, szeretetet kiöltek belőlem itt Magyarországon” összegzi élete legnagyobb méltánytalanságát a későbbi személyes sorsáról is részletesen beszámoló szerző. Az iskolás irka méretű – a személyes jelenlét izgalma nyújtó – memoárt Bernáth Gábor szerkesztette és látta el előszóval.

Akik kezükbe vették annak idején a Fekete korall 2. című antológiát, az epikus **Lakatos Menyhért** eladdig ismeretlen arcára, lírikus énjére is rácsodálkozhattak. Tenyérből mondta jövődőt címmel a Széphalom Könyvműhelynél jelent meg első önálló verseskötete, amely egy kivétellel valamennyi „fekete korall” versét is tartalmazza. Ezek egészültek ki újabb költeményekkel, közöttük néhány gyerekverssel is. A huszonhét művet tartalmazó karcsú kis kötet tovább árnyalja a magyarországi cigány irodalom jelenlegi rangidősről kialakított képet, s közvetíti azt a látásmódot, annállyal népe múltjára, származására, hétköznapi küzdelmeire tekint.

Az utóbbi három kötet – más üzletek mellett – a budapesti Osiris Könyvesboltban jelenleg is megvásárolható. (1053 Budapest Veres Pálné út 4-6. Tel./Fax: 266-4999 , 318-2516)

Hegedüs Sándor

Kik olvassák a Lungo Dromot?

Közhelyszámba menő igazság (még ha néhányan el is feledkeznek róla), hogy bármely lapot az olvasói minősítenek. Akár oly módon is, hogy egyáltalán rendszeresen kézbe veszik, vagy éppenséggel – ha olykor olykor eljut hozzájuk – belelapoznak. S elmélkedhetünk bár az olvasói ízlésről és értéktételekről a legellenségesebb nézőpontokból, bármit gondolunk is, mindig lesznek elegenden, akik tiltakoznak az ellen, hogy egyik vagy másik folyóirat kizárólagosan a közkeletesség alapján legyen megítélhető. Holott nincs másról szó, mint arról a tényről, hogy az adott lappal kapcsolatba kerülnek-e azok, akikhez és akikért szól. Ha ebből a szempontból nézzük ezt a véleménykérdővizsgálatot, amelyet a Lungo Drom szerkesztősége vállalt

magára, sok szempontból tanulságos következtetésekre juthatunk. Mert igaz ugyan, hogy az úgynevezett véleményelemzések sokkal több véletlenszerű elemet tartalmaznak, mint ahogyan előzőleg sejthetnénk, de ha – szociológiai szakkifejezéssel élve – a figyelembe vett minta reprezentatív, a megállapítások igazságtartalmához nem férhet kétség. S kivált nem akkor, ha a Lungo Drom olvasóihoz eljutott kérdőív összegező válaszai eléggé nagy szóródást mutatnak.

Így mindenekelőtt az életkor, a lakóhely, a foglalkozás és az iskolai végzettség szerint. Végül is arról van szó, hogy – megint csak kissé elvontan fogalmazva – a Lungo Drom kommunikációs üzenete mennyire közelít olvasóinak valós igényeihez. Nem elegendő ugyanis jóhiszeműen azt állítani, hogy a lapban megjelenő írások mindenkit egyformán értenének. Annak ellenére sem, ha emblematikusan vállalt „roma lapról” van szó. Hanem inkább azt kell mondanunk, hogy az olvasói kör heterogenitása önmagában is jelzésértékű. Fölösleges lenne hosszasan bizonygatni, hogy egyik vagy másik olvasó milyen információkat keres a Lungo Dromban, s hogy ezeket miként dolgozza fel. Ám a véleményekből mindenképp kiderül,

hogy a megjelent írások az olvasók számára hasznosak. Valamit megvilágítanak és valamire rávilágítanak.

Még egyértelműbben fogalmazva: ha az úgynevezett tájékoztató írásokat (politika, gazdaság, jog) a válaszadók csaknem hatvan százaléka részesíti előnyben, ezen a tényen aligha lepődhetünk meg. Az effajta értéktételek ugyanis – közvetett formában – azt támasztja alá, hogy nem a „botrányhírekre” kíváncsiak az olvasók, hanem a cáfolhatatlan ismeretekre. S különösen elgondolkodtatóvá válik ez az adat akkor, ha azt is figyelembe vesszük, hogy a válaszadók alig húsz százaléka preferálja a „neves, híres emberekkel” készült interjúkat, s még kevésbé a riportokat. Habár az is igaz, hogy a kisebb terjedelmű írások közül a különböző eseményekről szóló tudósításokat a megkérdezettek egyharmada részesíti előnyben. Nyilván

Mint ahogyan arra is, hogy a megkérdezettek hetven százaléka szeretné, ha a Lungo Drom nem havonta, hanem kéthetente jelenne meg. S ez az olvasói rokonszenv túlságosan erős ahhoz, hogy megalapozatlan óhajként értékelhetnénk. Egészében véve arról van szó, hogy a magyarországi lappiacon megjelenő roma sajtótermékek között a Lungo Drom olyan rangot vívott ki magának, amely vállalható. Márpedig, amíg a folyóirat olvasóinak a véleménye erről tanúskodik, megfellebbezhetetlen tényként kell fogadnunk.

Akár annak ellenére is, hogy mégiscsak olyan lap kerül az érdeklődők kezébe, amelyet az azt létrehívó szervezet terjeszt. Éppen a hozzáférés szempontjából fontos, hogy a válaszadók alig tíz százaléka jut hozzá előfizetés, barátok, rokonok vagy más úton a Lungo Dromhoz. S ezen mindenképp célszerű változtatni. Annál is inkább, mivel minél nagyobb az a befogadói kör, amelyre a Lungo Drom szellemiségén keresztül hathat, annál nagyobb a valószínűsége, hogy – mint néhány más folyóirat esetében – nem alakul ki ideológiai alapú „olvasói szektortábor”.

Akik között életre kelhet a szemléletbeli elfogultság ugyanúgy, mint az indokolatlan érzelmi elhatárolódás.

S erre annál kevésbé van szükség, mivel a réteg – vagy kisebbségi lapokra is érvényes az az igazság, mely a hírek és információk sérthetetlenségében és a vélemények szabadságában ölt testet. Ha bármely lap szerkesztősége ezt a célt megfellebbezhetetlennek tartja, a kisebbségi folyóiratok – így az úgynevezett romalapok is – a szellemi nyíltság és sokszínűség értékközvetítő és fenntartó fórumaivá válnak. Ebből a szempontból a Lungo Drom – ahogyan a későbbi elemzésekből kiderül – mindenképp meghatározó szerepet tölt be.

(folytatjuk)

Dr. Kerékgyártó T. István
társadalomkutató

Tisztelt Olvasó!

Az új életben szeretnénk egy kicsit változtatni az LD addig megszokott arculatán. Ehhez kérjük az Ön segítségét. Kérjük, hogy a következő kérdőívet kitöltsön és visszaadja a válaszadók közül 10-10 - arculatát díj - írtárgyakban részesít.

A kérdőívet megküldözze a szerkesztőségnek

KÉRDŐÍV

1. Rendszeresen olvassa-e az LD folyóiratot?
Igen - nem

2. Ha igen, hogyan jut hozzá?
1. előfizet
2. Lungo Drom szervezet által
3. barátok, rokonok ajándék
4. egyéb módon

3. Az LD véleményét/írását olvassa-e?
Igen - nem

4. Milyen írásokat kedvel a legjobban?
1. hosszabb
2. rövidebb
3. lapközveti

5. A hosszabb írások közül melyeket részesíti előnyben?
1. riportok
2. interjúk neves, híres emberekkel
3. lapközveti írások (politika, gazdaság, jog)

6. A kisebb terjedelmű írások közül melyeket részesíti előnyben?
1. tudósítások eseményekről
2. hírek, információk

7. Kedveli-e a művészeti írásokat?
Igen - nem

8. Ha igen, melyeket?
1. novellák, elbeszélések
2. mese
3. versek

9. Véleménye szerint a lapban a fődol az, hogy
1. sok
2. kevés
3. elegendő

10. Szeretné-e, ha az LD folyóirat nem havonta, hanem kéthetente jelenne meg?
Igen - nem

11. Egyéb vélemény: _____

12. A kérdőív kitöltőjének

1. név: _____

2. életkor: _____

3. iskolai végzettség: _____

4. lakóhely: _____

5. foglalkozás: _____

Népünk ünnepe a millenium jegyében

Az Országos Cigány Önkormányzat nagyszabású ünnepséget rendezett április 11-én az Országos Cigány Információs és Művelődési Központban. Hagyományteremtő szándék vezette az OCÖ-t, **Farkas Flóriánt**. Április 11-ét, az Országos Önkormányzat megalakulásának napját a testület cigányság ünnepnapjává nyilvánította, amelynek keretén belül, minden évben, díjkiosztó ünnepséget rendeznek, ahol kitüntetik azokat a cigány és nem cigány művészeket, akik tehetségükkel és helytállásukkal példaértékűt alkottak, teremtettek.

Valóban példaértékű az a kezdeményezés, amelyet az OCÖ, **Farkas Flórián** elnökletével létrehozott. Lerakták egy új szellemi és kulturális fundamentum alapköveit, amely történelmet teremtő erővel bír, s a romák szellemi jelenlétét, akaratát tolmácsolja a társadalom felé.

Hit, remény, önbecsülés, egy talpalatnyi lehetőség, amely gyökeret ereszthet, így palántálva el azt az örökséget, amelynek gyümölcsét az utókor jóízűen el tudja „fogyasztani”.

Kitüntetettek:

Cigányságért Emlékplakettet kaptak: **Bogdán János**, a Gandhi Gimnázium volt igazgatója (a díjat az özvegye vette át), **Czene Gábor** a Népszabadság munkatársa, valamint **Forrai R. Katalin** és férje, a szintén posztumusz díjban részesülő **Hegedűs T. András**.

Cigány Művészetért és Kultúráért Emlékplakettet kaptak: **Kalyi Jag** együttes, a 100 Tagú Cigányzenekar (aki a díj összegét felajánlotta az árvízkárosultak számára), és **Szentandrassy István** festőművész.

Farkas Kálmán újságíró, **Lakatos Menyhért** író, és **Orsós Jakab** író, ffaragó művész életműdíjat vehetett át.

Rácz Lajos

Forrai R. Katalin

Gallyas Ilona

Kalyi Jag

Raduly József a díjait járó összegét felajánlja az árvízkárosultak javára

Farkas Kálmán író-újságíró életmű díjat vesz át az OCÖ elnökétől

Borsod - Bóta Általános Iskola
Spanyol tánc

A 100 tagú Cigányzenekar és Bandó Margit

Lakatos Menyhért éltműdíjas

Szentandrassy István festőművész és
Farkas Flórián, az OCÖ elnöke

Fekete vonat

Fotó: Nyári Gyula

Nagy Gusztáv ízig-vérig cigány ember. Hamarabb tanult meg cigányul, mint magyarul beszélni. Az édesapja az 50-es években telepedett le Békés megyében, Medgyesházán. Vándorlásai során fűrókészítéssel és lókereskedéssel foglalkozott. A letelepedés után a télesztől bérelt földön földműveléssel foglalkozott, amelybe besegített a család apraja-nagyja... (s itt megdőlni látszik az a beidegződött tévhit, hogy a „cigány nem szereti a szántást”). A földosztáskor előre eldöntötték, hogy a cigány ember nem tud mit kezdeni a földdel. Ez a hamis teória jó okul szolgált arra, hogy a romák ne kapjanak földet.

Gusztikék nem cigánytelepen laktak, hanem a magyarok között volt a házuk. Ez a magyar életközelség a két kultúra elfogadását, sőt bizonyos értelemben az összemosódását is eredményezte. Kivéve a vegyes házasságot, amelynek még a gondolatát is mindkét fél visszautasította, mivel még abban az időben az oláh cigányok nem keveredtek a magyarokkal.

Nagy Gusztáv a Romani Krist (cigány törvényt) már csak szelektálva fogadta el, csak a jót, az építőt tartotta meg. Ő is megízlelte a vándorlást, igaz, csak kicsiben. Elmondása szerint szinte minden megyében vannak rokonai. Guszti végiglátogatta a rokonságot, közben „emberesedett” és tanult, megismerkedett a különböző cigány nyelvjárással és persze a szép cigány lányokkal is...

1983-ban került Budapestre – de már 1970-ben ismerte **Choli Daróczi Józsefet**. Ekkor publikált először (mesét) a Rom Som-ban. Gusztiban is megvolt az a tűz, láz, amely arra buzdította, hogy saját vágyain túl bemutassa népe sorsát,

s mindazokat a visszahúzó erőket, amelyek gátolják a romák elfogadását. Az öntudatra való ébredéshez az akaraton túl Gusztira sok-sok tanulni való várt, s ő elkezdett módszeresen tanulni: **Shakespeare-t** és **Madách-ot** olvasni – helyesen írni és beszélni.

Az első Cigány Újság – a Romano Nyevepe (1986) alapító tagja

mindig megragadta az emberi küzdelem lényegét, s a maga módján tanította népét: erkölcsre, kiállásra, önbecsülésre és méltóságra...

Eközben – felesége halála miatt – egyedül nevelte két gyermekét. Soha nem panaszkodott, tette, amit tennie kellett. Hallatlanul nagy fába vágta a fejszéjét, amikor elkezdte cigány nyelvre fordítani Madách Imre Az Ember tragédiáját. Le Manushli Tragédia. 1994-től 96-ig tartott a fordítás, amely Olaszországban irodalmi díjat nyert. Közben elkészült a Szívboldog körül című prózai, verses kötet: cigány és magyar nyelven. Nyomtatásra kész az Idő szekeren c. kortárs írók, költők antológiája.

Nagy Gusztáv 1994 óta tanítja a gyerekeket cigány nyelvre a Kalyi Jag szakiskolában, ahol számítástechnikai szakoktatás folyik. E mellett a Wesley János Lelkészépző Főiskolán és a Bárczy Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolán szintén cigány nyelvet oktat.

Guszti nagyon mélyről jött, s a maga erejéből lett azzá, akit húsz évesen megálmodott... Az álom nem ért

véget, mert figyelő tekintetét nem vette le népéről. Látja annak vergődését, a munkanélküliséget, amely szinte átokként sújtja a cigányságot.

Guszti hisz abban, hogy a cigányok ki tudnak lábolni a „sárból” – de kell hozzá társadalmi segítség – fel kell emelnie a társadalomnak a cigányokat, mint egy sebesült madarat, amely a gyengédségtől szárnyra kap és a horizont fölé tud emelkedni a szeretet és a hit erejével...

Rácz Lajos

Vendégünk: Nagy Gusztáv

Fotó: Világunk

volt. Gusztit, közvetlen munkatársamnak tudhattam. Egy-egy sör mellett sokat mesélt nekem a roma szokásokról, amelynek írásaim során nagy hasznát vettem...

Mivel Guszti perfekt beszélt cigányul, rá osztották a cigánytelepeket. (Azért nekünk is jutott belőle.) Hallatlan szorgalommal és elszántsággal tanult, autodidakta módon, hogy hozni tudja magát, hogy szégyenbe ne maradjon. Falta és falta a könyveket, évszázados lemaradást kellett pótolnia. Írásai, riportjai egyszerűek, sallangmentesek voltak,

C. Rádió nem lehet!

A médiahatóság (ORTT) 2000. február 28-án befejezte a rádiófrekvenciákra benyújtott pályázatok elbírálását. Utólag sem változtatott vitát kavarázó döntéseiben. Ami számunkra a legfájóbb: nem kapott frekvenciát a C. Rádió sem. Elbukott a pályázaton. Jó lenne tudni miért. C. Rádió nem lehet. Nem lesz cigány rádió. A Népszabadság cikkírója, **Horváth Péter** a lap február 29-ei számában közölt Jó reggelt, Magyarország c. jegyzetében megjegyzi: „...Viszont indul a MIÉP szimpatizáns...”

Ők nyertek. A hét (!) évre lehetőséget kapott rádiókról nem érdemes véleményt mondani, meglehet színvonalasak lesznek. A romáknak viszont nem adatott meg, hogy bizonyítsanak. A cikk író megjegyzi: „A romákat állandóan arra biztatják, szerveződjenek, vegyék kezükbe sorsukat, értelmiségük emelje magához a leszakadókát. Mi lenne erre jobb, mint egy kultúrájukat,

önazonosságukat hirdető, az értékeket a többséghez tartozóknak is megmutató rádió?”

Osztom a véleményét. Annál is inkább, mert már a Lungo Drom Országos Érdekvédelmi Cigányszövetség 1988. évi kisebbségi önkormányzati választási programjában is kiemelten szerepel: „A hiteles tájékoztatás az önismert és az önbecsülés erősítője, az előítéletek csökkentője.”

Ki vagy kik is tehetek ebben érdemben? A roma lapok, folyóiratok, a Cigány Félóra, a Cigány Magazin, s az egyelőre „elvetélt” cigány rádió. A Lungo Drom Emberhez méltó életet címet viselő programja hangsúlyozza: „A cigánysággal szembeni előítéletek oldásában fontos szerepet játszhatnak az országos és helyi TV, rádió és sajtótermékek. Hiteles tájékoztatásra van szükség, amely az értékek tiszteltetésén és a valóság bemutatásán alapul...”

Ez a program nem véletlenül hangsúlyozza: „Hiteles tájékoztatás és a polgárok érdekeit képviselő szolgáltató jellegű információs tevékenység akkor valósulhat meg, ha a cigányság gyakorlatban is élni tud a média-törvényben foglalt tájékoztatási jogaival.” Vélhetően ez csorbul azzal, hogy elesett a pályázattól a cigány rádió. Maradt az egyre szűkülő lehetőség, halkul a hangunk, holott erősödni kellene az EU és a hazai igények szellemében is.

Arról nem is szólva, hogy fiatal, most végzett cigány újságírók, médiaszakemberek egy új bizonyítási lehetőségtől, kenyérkeresettől estek el. Szűrőül a paletta, holott szélesednie kellene, hogy másságunkat megismerjék, értékeinkről tudomást szerezzenek, s közelebb kerüljünk egymáshoz e honban: cigány és nem cigány.

Farkas Kálmán

Várad Gábor festőművész kiállítása

Várad Gábor festménye

Újpesti Roma Önkormányzat kiállítást rendezett Várad Gábor festőművész képeiből. Helyszín: Karinthy Frigyes Általános Művelődési Központ. Időpont: 2000. március 8-án 17 órai kezdettel. A kiállítás fővédnöke: **Dr. Derce Tamás** Újpest főpolgármestere.

Csóka János az újpesti CKÖ elnöke nyitotta meg a kiállítást majd átadta a szót **Dr. Derce Tamás** főpolgármesterek.

– Várad Gáborban az a nagyszerű, hogy ahogyan beszél úgy is fest. Számomra, mint laikus számára is érthetőek, megfelfejthetőek, mert emberközeli, képeiben mély üzenetek vannak elrejtve, amelyekből kiállítások hallatszanak. Mindennapi világunkban meglevő cigánysorsok szólnak hozzánk, s ez egyben társadalmi üzenet is, csak rajtunk múlik, hogy meghalljuk e őket.

Várad Gábor gyermekkorától fest. Nem ez a fő megélhetési forrása. Elmondása szerint, azért dolgozik, hogy „nehogy a falhoz állítsák”, ami az ő megfogalmazásában azt jelenti, hogy szabadon azt fest, amihez kedve van.

Mesterének tekinti: **Péli Tamást** és **Szentandrás Istvánt**, nagyon sokat tanult tőlük.

Várad Gábor nem egy beskatulyázott ember, szinte minden műfajban otthonosan mozog legyen az portré, tájkép, csendélet, vagy figuratív kép.

Képei többnyire realisztikusak, de akad köztük szürrealista megoldás is, amely álomszerű vizionális, átlépi a tért és az időt és lebegnek, saját öntörvényeik szerint. Képeiben jobbra az ellentétek dominálnak, öröm, fájdalom, kín, szeretet, önpusztítás és újjászületés. Igazi cigányképek, amelyek hamisítatlan cigányokról szólnak egy számunkra meglevő, ismerős világból: hörögve kiáltanak felénk, kitört tartva elénk: nézzétek ilyenek vagyunk mi, cigányok...!

Sötétség és fény: bánat és öröm kontrasztja. Várad Gábor színei olyan tiszták, mint a hegyi patak forrása: oltja az ember „szomját”. A festő egy olyan világot tár elénk, amelyet, úgy gondoljuk, hogy ismerünk, s döbbenet tapasztaljuk, hogy mi csak a hamisítványt ismerjük, az igazi az eredeti itt van előttünk és farkasszemet néznek velünk és szinte könyörögve kéri, hogy azonosuljunk velük, s ha meg tesszük, akkor gazdagabb szívvel megyünk haza, s talán újrafogalmazzuk a cigányokról alkotott véleményünket.

Rácz Lajos

Gyűjtőmunka a Patapoklosi cigányok között 1976-77 években (V. rész)

Sáfár Sándor és Wuscher Anna közös gyűjtéséből
összeállította Wuscher Anna

Elképzelhető, hogy mennyire vártuk, mi történik Cseles sírjával. id. és ifj. Nagy Gyula elárulta a sírfelbontás pontos idejét. Kérték, hogy ne menjük oda, mert olyankor a fájdalomtól, a részegségtől "őrült" a rokonság. Cseles sírja 5-6 méterre volt a kis méretű hullaháztól, amely nem tudni mi okból, de nyitva volt. Korán hajnalban ide húzódott be Sáfár Sándor. Nemsokára kisebb csoportokban jöttek a rokonok, legalább 25-en voltak. Sírő még nem volt. Fél év telt el a haláleset óta. (Augusztusban halt meg, januárban nyitották fel a sírját. Lenyomták a pallókról a földet, megemelték a pallókat. Nagy ügyel-bajjal kiemelték a sír mellé a földre a koporsót. Körül álltak, sirtak, ittak, jajgattak. A közeli hozzátartozók ráborultak a koporsóra, majd kivettek valamit. (Szerencsének, pl: pénz, gyűrűt.)

Körülbelül 10 óra lehetett, mikorra visszarendeztek mindent. Indultak haza csoportokba verődve. Cseles apja, Korro maradt utójára. Hazafelé menet bejött hozzánk. A konyhába zokogta: „Így kell látni az embernek a saját gyerekét”. Perceken belül hazaérkezett Sáfár Sándor is, aki a gyászolók eltávozta után indult haza. Kalányos József dél körül indult tovább családjához.

(Szarvasról van magnófelvételem, amikor a kisegítő iskola egyik osztályában tanuló cigány gyerekek a szünetben elmondják ki, kinek a sírfelbontásán vett részt és mit látott.)

Bokszinak meghalt egy 10 éves fia. Évek múlva is visz enni-innivalót, csokit, játékot, karácsonyra feldíszített karácsonyfát a gyerek sírjára. Síről virágot szakítani tilos, két okból:

1. Megkapja a betegséget, ami a halott vesztét okozta.

2. Megkárosítja a halottat, aki ezért bosszút áll. Eljön és a tolvajt behúzza a sírba.

Síről tépett virágot adnak ajándékba az ellenségnek.

A mulo fehér, vagy fekete kutya képébe követi az embert.

Rosszindulatú szellem éjjel, jó szellem nappal kísért.

Darázs, légy, pöcsik formájában segíti hozzátartozóját. Pl: id. Nagy Gyulát a felesége.

Lolocsné az ágyban, fejénél tartja elhalt férje kalapját. Ez védi a rossz szellemektől.

Megfigyelték, ha Nani néni tesz valamit a sírba, beszél a halotthoz. Virágot tesz és mondja: „Na öreg, tűzd a kalapod mellé!” Más esetben gyertyát és gyufát visz, leteszi és mondja: „Gyűjtsd meg öreg! Világosságban, ne sötétségben élj a túlvilágon!”

A poklosiak nagyon szeretik a lovakat. Minden házban van egy-két ló. id. Nagy Gyulának egy kis tatár lova volt. 1977-ben felfűvódott, megdöglött. Sirt az egész család,

olyan csapásnak tartották a ló elvesztését. A környék falvaiban elismerik, hogy értene a lótarthoz, gyógyításhoz a poklosiak. Ez természetes, hisz mindig is lótarással, lókereskedéssel foglalkoztak. Szolgálatukat a falusiak különösen a háború előtt vették igénybe, amikor az állatorvos vállalkozói alapon praktizált, állami támogatás nélkül. Sokba került a vizit, a gyógyítás, a gyógyszer. Megfizethetőbb volt a „tudós” cigány, aki vagy meggyógyította, vagy megvette a beteg lovat. A lovak legjobb gyógyszere a járatás, így megindul az emésztés. Sok ügyeskedés jellemezte kupeckedésüket. Megvettek olcsón a kehes lovat, maszlagot vagy beléndeket keverték nedves darájukba. Ettől 48 óráig nem köhögtek. Vigyáztak a mennyiségre, hogy ne adagolják túl a gyógyszert. A lovat aztán távoli vásárba eladták, ahol nem ismerték a kupec cigányt. A passzus kiállításakor gyakran összejátszottak egy-egy hatósági emberrel, aki téves adatokat írt a passzusba. Természetesen nem ingyen.

A kipányvázott lónak gombostűt szúrtak a patájába, esetleg biztosítótűt kapcsoltak a nyelve alá. A ló sántított, nem evett. Másnap, harmadnap a gazda örült, ha a beteg állatot jóval áran alul megvette a cigány, aki tekintve, hogy értett a lovak gyógyításához, meggyógyította és nagy haszonnal eladta. (Kivette a gombostűt, vagy a biztosítótűt.)

Más esetben a kipányvázott lónak bekenik a szája környékét kolduslortőfűvel. A bekent hely 8 napig sebes volt. Ez idő alatt megvette a dolgát ismerő cigány. A ló magától meggyógyult. Nagy haszonnal adták el.

A háború előtt poklosiban egy cigány család nem kupeckedett, hanem ló elkötéssel foglalkozott. A családbeli legények és az egyik ritka eleven, életrevaló szép felesége lelovagoltak a Drávaig. Ott átúszattak, s éjjel a Dráva túlsó partján élő gazdag sváb családotól az istállóból lopták ki a lovakat. Visszaúsztak, s rögtön távoli vásárba vitték a lopott lovat. Sokáig ténykedtek így. Egyszerre 6-6 lovat kötöttek el. Egyszer megjelentek a csendörök Poklosiban. Összehívták a cigányokat, még a Ferna telepen. Közölték, hogy tudják, közülük valók a lótolvajok. Igérték, ha elfogják őket, nem lesz csiki-csuki. Helyben felakasztják, aki kezükbe kerül. A poklosiak nem vették komolyan a fenyegetést. A tettes család sem. A legelső vásár közeledtével megindult a háromfős csapat. Két legény és az egyik felesége. A fiatalasszony is lovagolt, jobban, mint a férfiak. Ekkor már vállán a nagy rózsás delén kendő. A kendőben a szokásos kisteknő. A kisteknőben a csecsemő. Elkötötték a szokásos hat lovat. Visszafele, a Dráva túl oldalán törtek rájuk a

csendörök. A szerzett lovakat azonnal szélnek eresztették. A csendörök tüzeltek. Az egyik legénynek meglőtték a lábát. Az kiugrott a csapatból, oldalvást megszökött. A másik legényt halálos lövés érte, amikor a vízben a lovat úsztatta. Utoljára feljajdult: „Anyám!” A poklosiak esküsznek rá, hogy az anyja meghallotta sok-sok kilométer távolságból a kiáltást. Fellármázta az egész Ferna telepét, mondván, hogy hívja a fia, aki meghalt. Tudja, hogy meghalt.

A fiatalasszonyról látták, hogy csecsemőt visz. Gondolták a csendörök, hogy könnyebben utoléri, mint az oldalvást menekülő legényt. A fiatalasszony azonban sokkal jobban lovagolt, mint a fiúk. Vágtázott. A csendörök és közte nőtt a távolság, de hallotta amint utána kiáltottak: „Ne félj, elárl a gyerek! Vége az életednek!” Követték hazáig. Poklosiba érve az asszony, hogy mentse az életét, a ház (Malom) háta mögött elengedte a lovat. Bedobta a disznók közé a csecsemőt, akit azok természetesen azonnal felfaltak. Mikorra a csendörök megérkeztek, az asszony a lakásban ült. A csendörök végignézték minden cigány családot, minden helyiséget. Keresték a csecsemőt, a fiatalasszonyt. Nem találták. Eredmény nélkül távoztak, senki nem árulta el a tettest. A lóelkötések azonban megszűntek.

Poklosiban az útjelek 1976-77-re már szinte teljesen elkoptak. Egy a jellegzetességről számoltak be. Ha nem egyszerre indult a csapat, az első fára, útszéli mezsgyekarók repedéseiben disznó, vagy kutyaszórt húztak. Az idegenek ha látták arra gondolhattak, hogy ott vakarózott valamilyen állat. Akit illetett, azok úgyis tudták, hogy nekik mutatja az elágazásnál a jó utat. A lóköto, lóelkötő család tagjai zöld ágakkal, ezek letörésével és az útra helyezésével jelezték az esetleges elmaradónak a helyes utat. Hogy tévedés ne legyen, az ágazásnál a rossz irányba vivő útra száraz fágat tettek. Ha veszedelem, csendör volt a láthatáron, eltört zöld ággal jelezték.

Poklosiban kb. 20-25 mesét gyűjtöttünk. A legjobb mesemondók id. és ifj. Nagy Gyula voltak. Nagyon sok álomjelentést gyűjtöttünk Csike Marától. Az álomfejtésről, nevezetesebb álmokról több helységben való gyűjtés alapján egy kis brossúrányi anyagom van. (17 év közös gyűjtőmunkája.) Kártayjóslassal Nani néni és id. Kucsárné foglalkozott. Poklosiban felgyűjtve kétféle mód. Más településen gyűjtöttékkel együtt 7 féle kártayjóslassal találkoztunk. Ezzel és a teljesült jóslatokkal külön anyagban foglalkozom. Érdemes volna felmérni, hogy 22 év elteltével mi maradt meg és mi kopott le a régi hiedelmekből.

– Vége –

TÁJÉKOZTATÓ

a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről

Az ezentúl havonta megjelenő tájékoztató azzal a céllal készült, hogy segítse a szociális ellátások bonyolult rendszerében történő eligazodást, könnyítse a különböző ellátásokhoz való hozzájutást. Az ismertetés mellett pontosan szerepelnek a jogszabályok jelölései, melyek a későbbiekben segítséget nyújthatnak a szöveg pontos megismeréséhez.

Közlekedési támogatásra **jogosult** az a mozgáskorlátozott személy, aki a Magyar Köztársaság területén állandó lakhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkezik és magyar állampolgár, állandó tartózkodásra jogosító személyi igazolvánnyal rendelkező bevándorolt vagy a magyar hatóságok által menekültként elismert.

Nem jogosult az a súlyos mozgáskorlátozott személy közlekedési kedvezményre, aki ápolást, gondozást nyújtó és rehabilitációs intézményi ellátásban részesül, kivéve a mozgásfogyatékosok rehabilitációs intézményében élő súlyos mozgáskorlátozott személyt. Nem jogosult továbbá az életvitelszerűen ágyhoz kötött fekvőbeteg kinek szállítása csak mentőjárművel biztosítható.

A kedvezmények fajtái:

- a) Személygépkocsi szerzési támogatás
- b) Átalakítási támogatás
- c) Közlekedési támogatás
- d) Parkolási engedély

a) Személygépkocsi szerzési támogatás

Szerzési támogatásra való jogosultság annak a súlyos mozgáskorlátozott személynek állapítható meg:

- aki érvényes vezetői engedéllyel rendelkezik vagy alkalmasságát szakértői bizottság megállapította illetve, ha vezetői engedéllyel nem rendelkezik de személygépkocsival történő szállítását vezetői engedéllyel rendelkező, vele egyháztartásban élő szülője, házastársa vagy élettársa nyilatkozatban vállalja, valamint
 - akinek családjában az egy főre jutó 1999. évi átlagos havi jövedelem nem haladta meg a 41.500,- Ft-ot és
 - a kérelem benyújtását megelőző hét éven belül nem részesült szerzési támogatásban vagy gépjármű-behozatali vámmentességben.
- A fentiekben túl szerzési támogatás állapítható meg annak a személynek:
- aki vele egy háztartásban élő 3. életévét betöltött súlyos mozgáskorlátozott gyermeke személygépkocsival történő szállítását nyilatkozatban vállalja, ha a szállítás a gyermek rendszeres intézményi ellátása, gyógykezelése vagy tanulói jogviszonya miatt indokolt, valamint
 - aki érvényes vezetői engedéllyel rendelkezik és családjában az egy főre jutó jövedelem a 41.500,- Ft-ot nem haladja meg, valamint
 - a kérelem benyújtását megelőző hét éven belül nem részesült szerzési támogatásban vagy gépjármű-behozatali vámmentességben.

Fontos!

A kérelmeket a Polgármesteri Hivatalnál lehet benyújtani **2000. április 30-ig**.

b) Átalakítási támogatás

Átalakítási támogatás a vezetés feltételeként külön jogszabály alapján előírt, gyárilag automata sebességváltóval felszerelt személygépkocsi vásárláshoz illetve személygépkocsi segédberendezéssel történő felszereléséhez, átalakításához nyújtott támogatás. Továbbá a személygépkocsi olyan átalakításához nyújtott támogatás, amely lehetővé teszi a súlyos mozgáskorlátozott személy gépkocsival történő szállítását.

A jogosultság feltételei:

- érvényes vezetői engedély vagy alkalmasságot bizonyító szakértői vélemény
 - a kérelmező családjában az egy főre jutó 1999. évi átlagos havi jövedelem nem haladta meg a 41.500,- Ft-ot és
 - a kérelem benyújtását megelőző hét éven belül nem részesült átalakítási támogatásban.
- A fentiekben túl támogatás állapítható meg annak a személynek:
- aki vele egy háztartásban élő 3. életévét betöltött súlyos mozgáskorlátozott gyermeke személygépkocsival történő szállítását nyilatkozatban vállalja,
 - aki érvényes vezetői engedéllyel rendelkezik és
 - családjában az egy főre jutó jövedelem a 41.500,- Ft-ot nem haladja meg valamint
 - a kérelem benyújtását megelőző hét éven belül nem részesült átalakítási támogatásban.

Fontos!

A kérelmeket a Polgármesteri Hivatalnál lehet benyújtani **2000. április 30-ig**. Átalakítási támogatás ugyanazon személyre tekintettel hétévenként egy ízben adható.

c) Közlekedési támogatás

A közlekedési támogatás a súlyos mozgáskorlátozott személy közlekedési többletköltségeinek részleges támogatása. A támogatás alapösszege: **7.000 Ft/év**. Ha a súlyosan mozgáskorlátozott személy 1-62 év közötti és tanulói vagy munkaviszonyban áll akkor az alapösszeg **3,5-szerese (24.500 Ft)** illeti meg, egyébként a jogosult a támogatás alapösszegét kapja. Szintén az alapösszeg illeti meg a 62. életévét betöltött súlyos mozgáskorlátozott személyt. Amennyiben a mozgáskorlátozott személy saját háztartásában kiskorúak ellátásáról gondoskodik úgy továbbá **3.500 Ft** illeti meg.

Fontos!

A kérelmeket a Polgármesteri Hivatalnál lehet benyújtani **2000. április 30-ig**. Amennyiben a mozgáskorlátozottság ténye a tárgyévben következik be, a támogatás iránti kérelem a fenti határidőn túl is benyújtható azonban az összegét időarányosan kell megállapítani. Nem állapítható meg közlekedési támogatás annak akinek családjában az egy főre jutó 1999. évi átlagos havi jövedelme meghaladta a 41.500,- Ft-ot.

d) Parkolási engedély

Parkolási engedély iránti kérelmet (a súlyos mozgáskorlátozott személy részére) a Polgármesteri Hivatal Szociális irodájánál lehet benyújtani.

Általános tudnivalók

A kérelemhez csatolni kell:

- a) a súlyos mozgáskorlátozottság tényét igazoló háziorvosi szakvéleményt,
 - b) az egy főre jutó jövedelem megállapításához szükséges jövedelemigazolásokat,
 - c) munkaviszony, tanulói jogviszonyfennállására valamint a gyógykezelésre vonatkozó igazolásokat.
- Szerzési illetve átalakítási támogatás iránti kérelemhez csatolni kell:
- a) érvényes vezetői engedély másolatát illetve alkalmasságot tanúsító szakvélemény másolatát,
 - b) ha a gépkocsit nem a mozgáskorlátozott vezeti, akkor a szállítást végző személy nyilatkozatát arról, hogy a súlyos mozgáskorlátozott személy szállítását vállalja,
 - c) nyilatkozatot arról, hogy a kérelmező a kérelem benyújtását megelőző hét éven belül nem részesült szerzési illetve átalakítási támogatásban valamint gépjármű-behozatali vámmentességben,
 - d) amennyiben a kérelmező egyedülálló akkor nyilatkozatot arról, hogy egyedülálló.

4. Amennyiben a súlyos mozgáskorlátozott személy gyermek eltartásáról gondoskodik a közlekedési támogatás iránti kérelemhez csatolni kell a gyermekek születési anyakönyvi kivonatát.

Pető Zsolt

Ózd – meddőhányó

A késlekedés következményei

Legfeljebb a természeti katasztrófák esetében igaz az a megállapítás, mely szerint előre nem számíthatók ki, hanem éppen váratlanságukkal okoznak tragikus meglepetést. A társadalomban viszont másfajta törvényszerűségek uralkodnak. Bizonyos folyamatokat tudatosan lehet tervezni, vagy következményeit többé – kevésbé pontosan lehet látni. Így van ez olyan jelenségek esetében is, mint az ellenségesség. *Megannyi köznap tapasztalat támasztja alá, hogy napjainkban a gyűlölet, a mások megvetése egyre inkább magatartás-szabályozó erővé válik. Olyan romboló energiává, aminek tudatos vagy kevésbé tudatos gerjesztése lehetőséget ad minden önálló, a hatalomtól független vélemény, autonóm gondolkodásmód megsemmisítésére. A manipuláció szorongást és indulatokat fokozó „kampánnyal” kezdődik, mely átcsaphat a féktelen agresszióba.*

Vesztesek mindig lesznek

Könnyen felhozhatnánk persze azt a kézenfekvő ellenérvet, hogy minden radikális átalakulás – még ha progresszív irányú is – elkerülhetetlen megrázkódtatással jár együtt. S mindig vannak és lesznek olyanok, akik vesztesnek érzik magukat. Csakhogy az általános kedvetlenség és pesszimizmus, mely az állampolgári közérzetet áthatja, már nem magarázható önmagában azzal a ténnyel, hogy csupán a felülvétők a polgárosodás haszonélvezői. Mert például maga az ellenségesség is kétirányú folyamat. S akik gerjesztik, előbb vagy utóbb szintén áldozataivá válnak. Hiszen olyan személyiségtorzulásról van szó, aminek kialakulásában szerepet játszanak a feldolgozatlan személyes élmények és konfliktusok. Akár amiatt is, hogy nem rendelke-

zünk a helyzetünk értékeléséhez, megoldásához szükséges információkkal és így nem vagyunk képesek aktívan hozzájárulni konfliktusaink feloldásához. Éppenséggel *olyan társadalmi környezetben élünk, ahol minden tett kizárólagos mércéje a siker, illetve az előrejutás. Mások legyőzése árán is.*

A szolidaritást semmi más nem helyettesítheti

Gondoljunk például arra, hogy a gazdaságban a teljesen szabad piaci verseny nyers individualizmusa érvényesül. A családról, a közösségről elhangzó szölamok ennél fogva vajmi keveset jelentenek. Annak ellenére sem, ha a kormányzati hatalom ideológiájában ezek fontos értéként jelennek meg. A valóságban viszont a magántulajdon és a magánérdek dominanciája kerekedik felül. A féktelen haszonszerzés viszonyai között csak a megvehető és eladható árnak van „valódi értékük”. S az ezzel kapcsolatos beállítottság igen szoros kapcsolatban áll a szorongásos, neurotikus tünetekkel, a lehangoltsággal, a céltalansággal. Azok között leggyakoribb, akik nehéz élethelyzetükben semmilyen segítségre nem számíthatnak. S ezek száma napról-napra emelkedik. A lelki torzulások pedig az úgynevezett automatikus gondolatokban nyilvánulnak meg. A megbélyegzésben, a mások elutasításában, mely főleg a cigányságot érinti. Sokszor néhány szövegösszefüggésből kiragadott esemény, szó elég arra, hogy a rettegő és támadástól tartó egyén azonnal levonja a következtetést: aki ezeket a szavakat kimondta, ellenség. Holott nincs másról szó, mint annak feltételezéséről, hogy csupán az irigység, illetve a gyűlölet irányíthatja az emberi viszonyokat.

Éppen ellenkezőleg: a szolidaritást semmi más nem helyettesítheti. Csak ez lehet mértékadó mindenben. Mert hiszen hol vagyunk a nyugati demokratikus intézmények jól bejáratott működésétől, vajon mikor érhetjük el azt? S vajon hol vagyunk a nyugati országok piacgazdaságától, amely autonóm tulajdonosok szabad versenyre épül, maximálisan hatékonyan működik, s ezáltal magas színvonalú termékeket állít elő és magas életminőséget biztosít az állampolgárok döntő többségének? S végül hol vagyunk a nyugati országok polgárainak mentalitásától, amelyből teljes egészében hiányzik az alattvalói érzés? Ugyan mikor leszünk képesek ezeket a nyomasztó hátrányokat felszámolni? Mégpedig abban az értelemben, hogy ne az ellenségesség törjön utat magának. Mert hiába áhítunk a felsorolt értékekre, ha a valóságban ennek érdekében semmi sem történik.

A késlekedés árát azonban valamennyiünknek meg kell fizetni. S annál nagyobb mértékben, minél inkább elfogadjuk azt a tényt, hogy a társadalomban a kizárás mechanizmusai működnek. Mert ahogyan Ferge Zsuzsa írja egyik tanulmányában: a társadalmi kizárás áldozatai végül is azok, akik a társadalmi integráló rendszerekből kihullanak, vagy őket onnan kirekesztik. Magyarországon a leszakadás útján vannak azok, akik nem képesek a jogszertőség keretei között megélhetésük forrásait megkeresni, s mellettük azok, akik olyan munkát vállalnak el elemi megélhetésük érdekében, amelyeket már nem védenek sem szociális, sem munkajogok. *Miközben az is igaz, hogy a létbizonytalanság, az ellenségesség sokféle formái között őket nevezhetjük bárhol, csak polgároknak nem.*

Dr. Kerékgyártó T. István

AZ ÖSSZES SOROS PÁLYÁZATRA VONATKOZIK:

A pályázat követelményei:

Pályázni kizárólag az erre a célra szolgáló űrlap kitöltésével lehet, amelyen a részletes pályázati követelmények megtalálhatók.

További információ és űrlap beszerezhető: A pályázó nevére megcímzett és felbélyegzett közepes méretű válaszborték megküldésével postai úton: Soros Alapítvány, 1525 Budapest, Pf. 34. (Telefon: 315-0315. Fax: 315-0201.) vagy személyesen: Budapest, II. Bolyai u 14. A Soros Alapítvány részletes tájékoztatója a www.soros.hu címen megtalálható az Interneten. Az internetről az űrlapok letölthetők.

A SOROS ALAPÍTVÁNY PÁLYÁZATOT HIRDET ROMA MÉDIAPROGRAMOK TÁMOGATÁSÁRA ÉS MÉDIASZAKEMBEREK KÉPZÉSÉRE

(Kódszám: 863)

A pályázat célja:

A magyarországi roma közösségek hatékony képviselete a tömegtájékoztatásban. Minden olyan pályázat részesülhet támogatásban, amely a roma és a többségi társadalom közötti nyilvános kommunikációt javítja, az előítéleteket csökkenti, illetve a helyi roma közösségek tájékoztatást tűz ki célul.

A pályázók köre:

Mindazon helyi televíziós és rádiós állomások, független műsorkészítők és programkészítő közösségek, már működő roma hírlap- és folyóirat-szerkesztőségek, hírügynökségek, amelyek akár a romák információval való ellátásáért, a roma kultúra és hagyományok terjesztéséért, akár a többségi médian keresztül egy a romákról szóló valós kép bemutatásáért, a velük kapcsolatos előítéletek felszámolásáért dolgoznak.

Pályázni lehet a következőkre:

- szerzői és egyéb alkotói ösztöndíjak,
- szakmai továbbképzések, programok költsége,
- már működő és készülő programok előkészítési költsége,
- a program megszervezésének, beindításának és terjesztésének dologi és személyi költségei,
- különösen indokolt esetben eszköztámogatás.

Beküldési határidő: 2000. május 22.

A pályázati döntésekről szóló értesítés várható ideje:
2000. augusztus 31.

Zsaruszív

Rendőri pályára irányító, Bűnmegelőzési és Közlekedésrendészeti Tábor – Fonyód 2000

Ismét lesz Zsaruszív Rendőri pályára irányító, bűnmegelőzési és közlekedésrendészeti tábor Fonyódon 16–19 éves fiatalok részére július 28-tól augusztus 6-ig, illetve augusztus 7-től augusztus 16-ig. Várjuk azok jelentkezését, akik érdeklődnek a rendőri pálya iránt és a rendőr-szakközépiskolákban vagy Rendőrtiszti Főiskolán szeretnének továbbtanulni. A jelentkezők a 10 napos tábor keretében megismerkedhetnek a felvételi követelményekkel, az oktatással, rendőrkapitányságokat látogatunk meg, előadásokat tartunk a kábítószerekről,

a nyomozásról, a nyomozók munkájáról, az orvos szakértői tevékenységről, a közlekedési balesetek okairól és megelőzésükről, alapvető jogi ismeretekről. Lesz önvédelem-tanulás, strandolás, diszkó, vitorlázás stb.

Szállás kollégiumban, teljes ellátással. A részvételi díj 23.000 Ft, ami minden helyszíni költséget magába foglal.

Jelentkezni lehet a 06-30/931-5731-es mobil telefonon, vagy emailen: drh_kukac_emil.hu címen. Jelentkezés esetén részletes programot küldünk az érdeklődőknek.

A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány pályázatát hirdet cigány vállalkozások támogatására

A pályázat célja, hogy elősegítse a cigány mikro- és kisvállalkozások, családi kisvállalkozások és őstermelők

- versenyképességének, munkahelyteremtő képességének fejlesztését,
- piacképes termelő, illetve szolgáltató tevékenységének kialakítását,
- értékesítési közösségének, termelői hálózatának megszervezését.

A Közalapítvány azokat a vállalkozói tevékenységeket kívánja támogatni, amelyeknek

- eredménye piacképes termék vagy szolgáltatás,
- a támogatott tevékenység piaci igényt is kielégít, ennek következtében gazdasági eredménnyel is jár,
- cigány munkanélkülieket és jövedelempótló támogatásból kiesett cigány embereket, családtagokat foglalkoztat.

E célra elkülönített támogatási keretből **pályázatonként maximum 1,5 millió Ft kamatmentes visszatérítendő támogatás igényelhető.**

Az e célból készített űrlapon **pályázhat** minden olyan Magyarországon bejegyzett jogi személy, jogi személyiség nélküli gazdasági társaság, egyéni vállalkozó és őstermelő aki, illetve amely:

- a pályázatban kért visszatérítendő kamatmentes támogatás 10%-át kitevő saját erővel (nem csak készpénzzel) rendelkezik, vagy egyéb forrásból (Munkaügyi Központ, Országos Foglalkoztatási Közalapítvány, gazdahitel program, FVM támogatás, Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, és Területfejlesztési Tanács stb.) származó támogatást nyert.
- pályázata piaci igényekre épül, üzleti terven alapuló gazdasági eredményt tud felmutatni,
- a piaci és üzleti tervek mellett rendelkezik a jövőre vonatkozó elképzelésekkel, fejlesztési tervekkel,
- az igényelt támogatás összegének értékében megfelelő fedezetet tud biztosítani (1 millió Ft feletti támogatási igény esetén terhelhető ingatlan fedezet, ezen összeghatár alatt ingatlanfedezet vagy kézfizető kezesek)
- vállalja, hogy a támogatás visszafizetéséig együttműködik a Közalapítvánnyal, továbbá, hogy a Közalapítvány által megbízott személynek betekintést enged a vállalkozás működésébe, és a kért információkat legkésőbb 15 napon belül megadja.

A kapott visszatérítendő kamatmentes támogatást a támogatási szerződés megkötésétől számított **maximum 9 hónap türelmi idő után, maximum 3 év alatt** kell – a támogatás megítélését követően megkötött szerződésben szabályzott feltételek és futamidő szerint – a támogatottnak **visszatéríteni**. A Közalapítvány a

pályázó vállalkozásokat a döntés meghozatala előtt a helyszínen is megvizsgálja.

Előnyben részesülnek azok a cigány pályázók, akik vagy amelyek

- tevékenysége tényleges munkahelybővítéssel jár,
- a pályázott tevékenységbe több saját erőt vagy más forrást tudnak bevonni,
- elsősorban cigány munkanélkülieket foglalkoztatnak vagy kívánnak foglalkoztatni.

Nem részesülnek támogatásban azok a pályázók

- akinek – beleértve a közös háztartásban élő családtagot is –, vagy amelynek a Közalapítvánnyal szemben tartozása van,
- aki vagy amely cég tulajdonosa vagy vezetője a Közalapítvány Kuratóriumának, Felügyelő Bizottságának a tagja, vagy a Közalapítvány irodájának a munkatársa illetve azok közeli hozzátartozója (Polgári törvénykönyv szerint),
- akinek vagy amelyeknek köztartozása van,
- aki vagy amely ellen csődeljárás, felszámolási eljárás vagy büntetőeljárás folyik.
- **akinek vagy amelynek a pályázata sertéstartásra irányul (2000-ben a Közalapítvány a hátrányos piaci körülmények miatt sertéstartásra nem ösztönzi a pályázókat).**

**A pályázat beadási határideje:
2000. május 31. 24.00 óráig.**

A pályázatokat postán 2 példányban kell a Közalapítvány részére elküldeni. Pályázni kizárólag csak a Közalapítvány által készített **pályázati űrlappal** lehet, mely a Közalapítványnál 2000. március 6. után személyesen vagy felbélyegzett válaszböríték ellenében beszerezhető. Kérjük, a börítékre írják rá: „vállalkozói pályázat”. Hiányos pályázat esetében – az iroda értesítését követően – maximum egyszeri hiánypótlásra van lehetőség. A beadási, illetve az iroda hiánypótlási felszólításban megjelölt határidőt követően még mindig hiányos pályázatokkal a Közalapítvány tovább nem foglalkozik. Kezdő vállalkozások esetében egyes – az űrlapon külön jelzett – dokumentumok beszerzése a támogatás megítélését követően is megtörténhet. Ebben az esetben a támogatás kiutalására csak ezen dokumentumok pótlását követően van mód. A benyújtott pályázatok elbírálására legkésőbb 2000. szeptember 20-ig sor kerül.

**Címünk: Magyarországi Cigányokért Közalapítvány
1021 Budapest, Budakeszi út 559d, P/5, V/2.
Tel/fax: 394-2647, 394-1852.**

Csodatarisznya

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy nagyon szegény cigány. Annyi gyereke volt ennek az embernek, mint a szítán a lyuk. Bizony sokszor előfordult, hogy nem tudott nekik enni adni. Egyszer bánatában fogta a fejszáját, a vállára tette, s elindult, hogy agyonüsse az Istent, hogy miért adott neki annyi gyereket, ha ennivalót meg nem adott melléjük, hogy el tudná tartani őket. Ahogy megy-mendegél, találkozik egy nagyon öreg koldussal. Köszön neki illendőképpen:

– Szerencsés jó napot, kedves öreg-apám!

– Adjon Isten neked is! Hová mégy, te szegény ember?

– En bizony agyonütni az Istent, hogy annyi gyerekkel áldott meg az ég, de enni meg nem tudok nekik adni.

– Ejnye fiam! Ne menj te sehová! Itt van ez a tarisznya, neked adom. Ezentúl, ha valamiben szükséget szenvedsz, csak szólj a tarisznyának így: uccu, édes tarisznyám, add ki a magadét!

A szegény cigány megköszönte az öreg koldus jószágát, és elindult hazafelé. Egyszer csak egy kúthoz ért, leült mellé pihenni. Gondolta, kipróbálja a tarisznyát.

– Uccu, édes tarisznyám, add ki a magadét!

Hát csodák-csodája, annyi enni-innivaló termett előtte, hogy azt sem tudta, melyikhez nyúljon elsőnek. Régen volt, amikor utoljára annyira jóllakott, mint akkor. A maradékot hamarjában visszarakta a tarisznyába, s aztán megszaporkozta a lépteit, hogy minél hamarabb hazaérjen.

– Hallod, asszony! Nagy szerencse ért! Hívd össze a gyerekeket!

Jöttek is, csak úgy futottak a porontyok. Megszólalt a szegény ember:

– Uccu, édes tarisznyám, add ki a magadét!

A tarisznya becsületére legyen mondva, annyi ételt, italt varázsolt elő, hogy mindenki torkig ette-itta magát. Már csak a látása is öröm volt, hogy a sok éhes rajkó milyen jó étvággal, milyen mohón eszik.

A szegény cigány és családja nagy bőségben éltek azontúl. A tarisznya

ellátta őket mindennel, amit csak kívántak.

– Menj el asszony a királyhoz, és hívd meg ebédre! – szólta a cigány a feleségéhez.

Az asszony szabadkozott, hogy nem kell világgá kürtölni a jólétüket, de az ember csak erősködött, hogy a király a komájuk, mert az egyik gyereket ő keresztelte. A koma pedig a legnagyobb rokon. Miért tagadná le előtte, hogy így felvitte az Isten a dolgukat.

Nem vitatkozott az asszony, elment, de a palotába nem akarták beengedni. Hiába bizonygatta szegény feje, hogy a fölséges király komájával akar beszélni. A kapuőrök csak nevettek. Végül, mert sehogy sem tudták elküldeni, az egyik kapuőr megunt a vitatkozást, felment öfelségéhez, és jelentette, hogy egy rongyos cigányasszony áll a kapuban, és mindenáron vele akar beszélni.

Kiment a király. Mindjárt megismerte az asszonyt. Kérdezi is, hogy mi járatban van.

Az asszony nagy illendően mondja, hogy ő nem egyébért jött, minthogy szeretett királykomáját meghívja holnapra ebédre.

Szörnyű haragra gerjedt a király. Elzavarta az asszonyt. Még a kutyáit is ráuszította. Titokban azonban az boszszantotta legjobban, hogy a kapuőrök füle hallatára őt egy rongyos cigányasszony komájának merse szólítani.

Hazamegy nagy búsan a cigányasszony. Elpanaszolja az urának, hogyan fogadta a király a meghívást.

– Hej, azt a mindenségedet! – ugrott fel a székről az ura. – Ügyetlen vagy, asszony, az a baj. Menj vissza, mondd meg a királynak, hogy én hívatom, és én nem szoktam tréfálni. Ha nem jön el holnap ebédre, nincs többé helye a házamnál.

Visszament szegény asszony. Amikor a király megjelent a kapuban, az asszony könnyögőre fogta a dolgot:

– Kedves komám! Király atyám! Felséges uram!

Mondta sorban az összes királyi megszólításokat úgy, ahogy eszébe jutott. Aztán csak előhozakodott megint a meghívással.

– Gyere el hozzánk holnap ebédre! Ne szégyelld magad, hogy szegények vagyunk! Könyörülj rajtam! Ha nem jössz el, elcsap engem az uram a háztól, mert azt hiszi, hogy nem hívtalak elég szépen.

Nem merte azt mondani, amit az ura igazából üzent, hogy ha nem jön el, akkor a király nem mehet többé hozzájuk.

– No, hát nem vágom vissza a komám szavát. Rendben van. Holnap nálatok leszek ebédén.

Az asszony hazáig futott, hogy minél előbb elújsághassa az urának a jó hírt. Örült az ember is, de a nagy megtiszteltetés gondot is jelentett neki.

– Mi legyen a sok rajkóval? Ha itt lábatlankodnak a szobában, nem lesz igazi vendégség, még egymás szavát sem fogjuk érteni.

Másnap aztán, még a harangszó előtt, fogta a gyerekeket, és felrakta valamennyit a padlásra.

– Itt hancúrozhattok kedvetekre! – mondta, s bezárta a padlás ajtaját.

Alighogy végzett a nagy munkával, meg is érkezett a király

– Jó napot, komám! Kérésedre jöttem! – köszönt a cigánynak.

Az fogadta is a köszönést illendőképpen:

– Köszönöm, hogy elfáradt hozzánk, komám. Látogatásával megtisztelte házunkat.

Betessékelte a királyt a házába. A király nem kérte magát. Leült, s kíváncsian várta, hogy ugyan mivel is tud kirukkolni egy szegény cigány, ha előkelő vendége van.

– Hozd be a tarisznyát, asszony! Megjött a kománk! – kiáltott ki az ember a feleségének.

Szaladt is az asszony a tarisznyával. Alig fogta kézbe a cigány a tarisznyát, oszt már mondta is nagy büszkén a varázsszavakat:

– Uccu, édes tarisznyám, add ki a magadét, de úgy, hogy most a királynak teritesz!

– folytatjuk –

Makula Livia, Szarvas, 1956.

Sáfár Sándor gyűjtése

F E J T Ö R Ö K

Kedves Gyerekek!

Az április hónapot mindannyian várjátok a tavaszi szünet, a csodálatos tavaszi hangulat miatt! Ugye? Ebben a hónapban ismét kipihenhetitek a tanulás fáradalmait, hogy újult erővel kezdjétek meg egy nagy utolsó nekifutással a tanév végi eredményes tanuláshoz. A húsvét, a tavaszi népszokások is erre a hónapra esnek! Bizony, még ebben a hónapban jusson eszetekbe, hogy május első vasárnapján ünnepeljük a szívünkhöz legközelebb álló lény, az édesanyák napját! Néhány rejtvényünk az említett ünnepekkel lesznek kapcsolatosak!

A tavaszi virágcsokrokban tavaszi népszokások vannak elrejtve.

Ha helyesen olvassátok össze a szótagokat, megkapjátok a megfejtést!

A húsvét a legkedveltebb tavaszi népszokás. A locsolkodás elmaradhatatlan ezen a napon, amely kifejezi a megújulást, a megszépülést, a szeretetet. Az alábbi rejtvényekben néhány locsolkodási formát rejtettünk el! *Melyek ezek?*

„Zsákbamaczka” a szabadban!

Ha barátaitokkal kiültök a zöld fűbe, csodálatos napsütésben, lehet ezt játszani. Zsákba különböző tárgyakat raktok és tapintással kell felismerni, hogy mi az? Akinek nem sikerül, zálogot ad, amit csak kiváltani lehet valamilyen cselekedettel.

Az édesanyák iránti szeretet minden gyermek szívében ott él, és ez a legsodálatosabb érzelem. Köszönetek ti is majd ezen a napon Édesanyátokat! Most két versrészletet olvashattok, amelyből néhány szó hiányzik.

Feladat: A hiányzó szavak beírása és a költők neveinek kitalálása. Természetesen a versek címeit is kérjük beküldeni!

Egész úton....
Azon.....
Miként fogom
Rég nem látott

ÉDESANYÁMNAK

Már egy hete csak agondolok
Mindig meg-megállva
Nyikorgóölében
Ment a
Ment.....

A rejtvényekhez jó szórakozást kívánunk

Az oldalt összeállította: Bujdosó Jánosné

„Letűnt korok emlékei...”

NYÁRI GYULA KIÁLLÍTÁSA

„Nevezetes síremlékek a Kerepesi temetőben” címmel a Budai Polgárok Társasága kiállítást rendezett Nyári Gyula fotóiból 2000. március 8-án a Krisztina tér 1-ben.

Nyári Gyuláról mindig is tudtam, hogy „jó szemű” fotós, s megilleti őt a művészi cím, mert ezek a képek nem csak gyönyörűek, hanem művészien vannak megkomponálva, mintha nem is síremlékeket szemlélne az ember, hanem műalkotásokat, szobrokat. Csodálatosak a fény és árnyékhatások, amelyek szintén művészi leleményről, megfogalmazásról tanúskodnak.

A Józsefvárosi Polgármesteri Hivatal karolta fel **Pilinyi János** helytörténész, újságíró ötletét, amelyhez sikerült megnyernie Nyári Gyulát. Az anyag elkészítésének a költségeit az említett

*Lotz Károly
1833–1904*

hivatal állta. Ezt az anyagot kérte kölcsön a BPT.

Ráday Mihály, az ismert „városvédő” – híres televíziós személyiség nyitotta meg a kiállítást. Bevezetőjében hangsúlyozta, hogy nagyon mostohán bánunk a „híresegeinkkel”, szinte alig van egy évszázadnál öregebb, ép síremlékünk. Ez a kiállítás gondolatébresztő lehet és elősegítheti az ez ügyben tenni akaró szándékot. Szinte mindenkit mehökkentettek, bámulatba ejtettek a képek eredetisége és térhatása.

Nyári Gyulának további tervei vannak, szeretne szociofotókat készíteni s ebből kiállítást rendezni, de ezt saját erőforrásból nem tudja megoldani, ezért „mecénás kerestetik”!

R.L.

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot

..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj
egy évre: 1176 Ft,
fél évre: 588 Ft,
negyedévre: 294 Ft

*A megrendelőlapot és az előfizetési díját
a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:*

**5000 Szolnok,
Aranka utca 3.
Telefon:
(06) 56/372-269**

*Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.*

JOGVÉDŐ IRODÁK

Nemzeti és Etnikai Jogvédő Iroda

Irodavezető: **Dr. Furmann Imre**

Cím: 1537 Budapest 114. Pf.: 453/269

Telefon: 303-8973, 314-4998

Szolnoki Kisebbségi Jogvédő Iroda

Irodavezető: **Dr. Pálfi Miklós**

Cím: 5000 Szolnok, Kossuth tér 1.

Telefon: (06) 56/411-205

Cigányok Jog- és Érdekérvényesítő Irodája

Irodavezető: **Dr. Kosztics István**

Jogsegélyszolg. vezető: **Dr. Szelestey György**

Cím: 7621 Pécs, József A. u. 4.

Telefon: (06) 72/325-558

Roma Parlament Konfliktusmegelőző és Jogvédő Irodája

Irodavezető: **Dr. Pánczél Márta**

Cím: 1084 Budapest, Tavaszmező út 6.

Telefon: (06) 1/313-18-87

Roma Polgárjogi Alapítvány Jogvédő Iroda

Irodavezető: **Horváth Aladár**

Cím: Budapest VIII., Dob u. 105.

Telefon: 352-4500, 352-4502

Pentru Voi - Tiertetek Zala Megyei Kisebbségek Jogvédő Szervezete

Jogász: **Dr. Hard Ferenc**

Cím: Zalaegerszeg, Kossuth út 43. I. emelet

Telefon: (06) 96/330-479

Országos vásárok naptára

2000. május hónapra

Május 1., hétfő

Egyek -bv,
Pápa -nmv,
Szarvas -ÜV,
Tata -ÜV,

Kiskunhalas -oák,
Kiskunhalas -kuv,
Kiskunhalas -av,
Lajosmizse -oák,
Miskolc -av,
Mórahalmom -oák,
Nagykörös -av,
Pápa -k-jv,
Pécs -oák,
Pécs -R,
Pécs -av,

Jászsalsószent-
györgy -oák,
Jászákóhalma -oák,
Kaposvár -ok,
Kaposvár -av,
Kecskemét -ok,
Kecskemét -k-jv,
Kiskunfélegyháza -oák,
Mezőkovácsháza -ok,

Május 2., kedd

Cegléd -oá,
Nagyecsed -oák,
Nagykanizsa -oák,

Szeged-
Cserepes sor -k-jv,
Szolnok -av,
Tiszakécske -av,

Miskolc -av,
Pásztó -oák,
Pécs -oák,
Pécs -av,
Romhány -oák,

Május 3., szerda

Miskolc -oá,
Szeghalom -oák,
Tura -oák,

Május 4., csütörtök

Érsekvadkert -ok,
Ónod -oák,
Szeged-
Cserepes sor -ok,

Május 8., hétfő

Bélapátfalva -oák,

Május 9., kedd

Pétervására -oák,
Zalaegerszeg -oák,

Május 10., szerda

Makó -oá,
Mezőcsát -oák,
Miskolc -osk,

Május 11., csütörtök

Gyöngy -oák,
Pálháza -oák,
Szeged
Cserepes sor -ok,

Május 12., péntek

Miskolc -ok,
Pusztamérges -oák,
Sásd -oák,

Május 13., szombat

Galgamácsa -oák,
Jászberény -oák,
Kecskemét -ok,
Kecskemét -k-jv,
Kiskundorozsma -ok,

Május 14., vasárnap

Kiskunmajsa -oák,
Mezőberény -av+mgv,
Miskolc -ok,
Pécs -ok,
Békéscsaba -av,
Csanytelek -bv,
Dabas -oák,
Dombóvár -ok,
Dunaújváros -oák,
Gyomaendrőd -oák,

Május 6., szombat

Abony -oá,
Békéscsaba -oák,
Debrecen -Tavaszi Vásár,
Kecskemét -ok,
Kecskemét -k-jv,
Komló -oák,
Magyarnándor -oák,
Miskolc -ok,
Pécs -ok,
Pécs -R,
Simontornya -oák,

Május 7., vasárnap

Békéscsaba -av,
Csongrád -oák,
Debrecen -Tavaszi Vásár,
Farmos -oák,
Gyomaendrőd -av+mgv,
Jászapáti -oák,
Jászberény -bv,
Kaposvár -ok,
Kaposvár -av,
Kecskemét -ok,
Kecskemét -k-jv,

RÖVIDÍTÉSEK

av. = autóvásár
bv. = búcsúvásár
csv. = cserépvásár
k-jv. = közúti jármű vásár
kuv. = kutyavásár
LNv. = Lovas Napok vására
mgv. = munkagép vásár
nmv. = népművészeti vásár
oá. = országos állatvásár
oák. = országos állat- és kirakó vásár
ok. = országos kirakó vásár
osk. = országos ertés- és kirakó vásár
r. = régiségvásár
bv. = termékbemutató és vásár
üv. = ünnepi vásár

Dunaföldvár -oák,
Dunaújváros -av,
Heves -oák,
Heves -av+mgv,
Kaposvár -ok,
Kaposvár -av,
Kecskemét -ok,
Kecskemét -k-jv,
Kiskunfélegyháza -av,
Kötelek -oák,
Kunszentmiklós -oák,

Miskolc -av,
Mórahalmom -oák,
Ónod -bv,
Pécs -oák,
Pécs -av,
Rakamaz -oák,
Szászvár -oák,
Szászvár -av+mgv,
Szeged-
Cserepes sor -k-jv,
Szolnok -oák,
Tiszakécske -oák,
Vác -oák,

Május 22., hétfő

Kapuvár -ok,
Szécsény -oák,

Május 23., kedd

Május 24., szerda

Miskolc -osk

Május 25., csütörtök

Mélykút -oák,
Szany -ok,
Szeged-
Cserepes sor -ok,

Május 26., péntek

Dévaványa -oá,
Kunmadaras -oák,
Miskolc -ok,

Május 27., szombat

Kapuvár -oá,
Kecskemét -ok,
Kecskemét -k-jv,
Mágocs -oák,
Miskolc -ok,
Pécs -ok,

Május 28., vasárnap

Békéscsaba -av,
Csongrád -av,
Csorna -k-jv,
Dunakeszi -ok,
Dunaújváros -ok,
Kaposvár -ok,
Kaposvár -av,
Kecskemét -ok,
Kecskemét -k-jv,
Miskolc -av,
Nagykátá -oák,
Nagykörös -oák,
Pásztó -av,
Pécs -oák,
Pécs -av,
Pécsvárad -oák,
Szarvas -oák,
Szeged
Cserepes sor -k-jv,
Szekszárd -oák,
Szolnok -av,

Május 28., vasárnap

Jászárokszállás-oák,

Május 30., kedd

Május 31., szerda

Miskolc -osk,

A vásárnaptárt
összeállította:
Wilhelm István

A Gipsy Kings egyik tagja